

De Staat van het Dier

Doelgroepen onderzoek

Mei 2023

Raad voor Dierenaangelegenheden

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Opzet onderzoek	p. 3
Hoofdstuk 2: Samenvatting	p. 9
Hoofdstuk 3: Dierenwelzijn	p. 12
Hoofdstuk 4: Het doden van dieren en andere kwesties	p. 29
Hoofdstuk 5: Vragen over gedrag	p. 41
Bijlage: Achtergrondkenmerken	

1

Opzet onderzoek

Achtergrond onderzoek

Professionals en studenten over de omgang met dieren

In november en december 2022 heeft Kantar Public in opdracht van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) een onderzoek uitgevoerd onder professionals die dieren houden of met dieren werken (zoals veehouders en dierenartsen) of lesgeven binnen dier gerelateerde opleidingen op een MBO, HBO of Universiteit. Onderzocht is hoe zij denken over de manier waarop men in Nederland omgaat met en denkt over dieren. Naast deze doelgroep van professionals zijn dezelfde vragen ook voorgelegd aan studenten die een dier gerelateerde opleiding volgen (op MBO, HBO en Universitair niveau). In dit onderzoek zijn de resultaten van beide doelgroepen met elkaar vergeleken. Het onderzoek is een vervolg op het onderzoek dat de RDA in 2022 liet uitvoeren onder het Nederlands publiek.

Er zijn vragen gesteld over vier verschillende diergroepen:

- **Productiedieren**
- **Recreatiedieren** (inclusief dierentuindieren)
- **Proefdieren**
- **Natuurdieren**

De getoonde icoontjes worden net als in het publieksrapport in de rest van het rapport gebruikt wanneer over deze diergroepen wordt gerapporteerd.

Doelgroepen

Primair is gekeken naar de (eventuele) significante verschillen in de houding tegenover dierenwelzijn van beide doelgroepen. Als benchmark zijn ook de resultaten weergegeven van het Nederlands publiek. In het rapport worden hier geen uitspraken over gedaan, die zijn immers al gerapporteerd in het publieksrapport. De doelgroepen van dit onderzoek worden als volgt gedefinieerd:

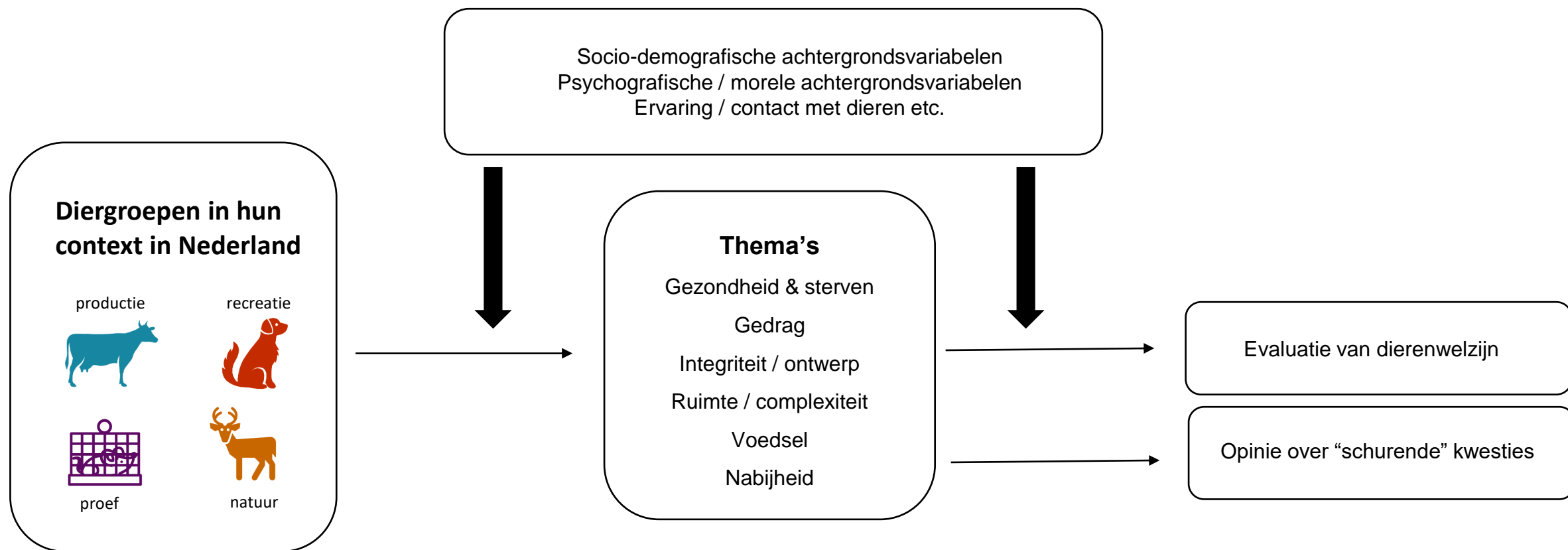
Professionals: docenten bij dier gerelateerde opleidingen op een MBO, HBO of Universiteit, veehouders, dierenartsen, onderzoekers, handelaren in dieren en dierbenodigdheden en een scala aan andere relevante beroepen, zoals pensionhouders, biochemici en biologen.

Studenten: MBO-, HBO- en Universitaire studenten die een dier gerelateerde opleiding volgen. Van de opleidingsrichtingen is een overzicht weergegeven op slide 8 van het rapport.

Vragenlijst

De vragenlijst is opgesteld in nauwe samenwerking met de Raad voor Dierenaangelegenheden. Kantar Public heeft advies gegeven over de formulering van de vragen. De vragenlijst volgt dezelfde structuur als de vragenlijst van het publieksonderzoek. Op de volgende slide van dit hoofdstuk is weergegeven welke structuur is gebruikt bij het opstellen van de vragenlijst. Daarna volgt een korte leeswijzer waarin enkel de statistische basisbegrippen en uitgangspunten van het onderzoek worden beschreven. Tot slot volgt in dit hoofdstuk een onderzoeksverantwoording en een slide met de samenstelling van de behaalde respons.

De structuur achter de vragen is hetzelfde als in de publieksversie

Leeswijzer

Leeswijzer: significante verschillen

Bij het lezen van het rapport zijn enkele belangrijke begrippen van belang. Zo wordt *alleen* over verschillen (in dit geval tussen de doelgroepen professionals en studenten – dus niet met het Nederlands publiek) gesproken als het om significante verschillen gaat. Een significant verschil betekent dat het verschil groter is dan door het toeval verklaard kan worden. Dit zijn dus verschillen die relevant zijn om te rapporteren. Het kan dus zijn dat er in het rapport geringe verschillen niet worden gerapporteerd omdat deze niet significant zijn en dus toevallig kunnen zijn. Er is bij de data analyse uitgegaan van een betrouwbaarheidsmarge van 95%. Significante toenames zijn gemarkeerd met een +.

Meervoudige en enkelvoudige vragen

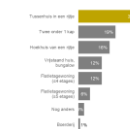
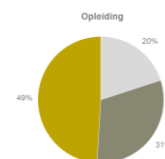
Bij enkelvoudige vragen kan het zijn dat de percentages niet helemaal optellen tot 100%. Soms kunnen antwoorden optellen tot 99% of tot 101%. Het betreft hier afrondingsverschillen die in deze rapportage niet zijn gecorrigeerd. Bij vragen waarbij meer antwoorden mogelijk zijn, tellen de antwoorden logischerwijze op tot meer dan 100%.

Doorvragen

Onderaan elke slide staat steeds de exacte vraagstelling vermeld. De meeste vragen zijn gesteld aan alle deelnemers van het onderzoek (n=2.082). Als het een doorvraag betreft waarbij een specifiek gedeelte van de deelnemers heeft geantwoord, staat het aantal respondenten bij de grafiek vermeld.

Uitleg soorten grafieken

In het onderzoek is gebruik gemaakt van drie soorten grafieken: cirkeldiagrammen, staafdiagrammen en samengestelde staafdiagrammen. Hieronder staat een beknopte uitleg.

Cirkeldiagram: met dit diagram wordt in beeld gebracht wat de verhouding of samenstelling van een bepaald resultaat is op een totaal van 100%.

Staafdiagram: een staafdiagram bestaat uit meerdere staven of balken waarmee absolute scores of percentages in beeld worden gebracht of met elkaar worden vergeleken.

Samengesteld staafdiagram: in dit type diagram worden verhoudingsresultaten in beeld gebracht met meerdere, samengestelde staven of balken die allemaal optellen tot 100% en daarmee verhoudingen laten zien die onderling gemakkelijk met elkaar kunnen worden vergeleken.

Onderzoeksverantwoording

Doelgroep

Het onderzoek is uitgevoerd onder studenten die een dier gerelateerde opleiding volgen aan MBO, HBO of Universiteit en onder professionals die dieren houden of met dieren werken (zoals veehouders en dierenartsen) of lesgeven binnen dier gerelateerde opleidingen aan een MBO, HBO of Universiteit (doelgroep professionals).

Respons

In totaal hebben n=602 studenten en professionals aan het onderzoek deelgenomen. Omdat met een doorgestuurd open link is gewerkt, die toegang gaf tot het online onderzoek, is geen respons percentage te noemen.

Split run

Om de vragenlijst niet te lang te maken is ervoor gekozen om iedere respondent de vragen over twee van de vier verschillende diergroepen voor te leggen. De respondenten zijn willekeurig verdeeld over deze vier verschillende diergroepen. Op deze manier zijn de vragen over iedere diergroep door tenminste 300 respondenten beantwoord. Dit aantal is ruim voldoende om een nauwkeurig beeld te krijgen van de houding van zowel professionals als studenten.

Online methode

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst (CAWI: computer assisted web interviewing). Respondenten ontvingen een e-mail met daarin informatie over het onderzoek en een open link naar de online vragenlijst. De antwoorden zijn anoniem verwerkt en niet te herleiden naar persoonsgegevens.

Veldwerkperiode

Het veldwerk heeft gelopen van 7 november 2022 tot en met 1 januari 2023.

Weging

De data zijn niet gewogen, omdat van de doelgroepen geen ideaalcijfers bekend zijn.

Vragen

Er is meer data beschikbaar dan dat er in het rapport wordt weergegeven. Mochten er nog vragen leven die betrekking hebben op analyses/data, die in dit rapport niet vermeld staan, dan kunnen deze eventueel uit de tabellen worden gehaald. Neem in dat geval binnen enkele maanden na de publicatie van dit rapport contact op met de Raad voor Dierenaangelegenheden.

Samenstelling respons

- Op deze slide staat de verdeling van de respons per subgroep in absolute aantallen weergegeven. Gekeken naar de affiniteit die de twee doelgroepen met de verschillende diergroepen hebben (waarbij niet naar de affiniteit met proefdieren is gevraagd) zien we dat de groep professionals vooral veel affiniteit heeft met productiedieren en gezelschapsdieren en dat binnen de doelgroep studenten een zeer grote affiniteit bestaat met natuurdieren.

Samenstelling doelgroep: professionals (n=328):

- 51 Docenten MBO
- 49 Veehouders
- 45 Docenten / onderzoekers universiteit
- 40 Dierenartsen
- 34 Docenten HBO
- 12 Handelaren in dieren(benodigdheden)
- 97 Anders namelijk (van pensionhouders tot hondenuitlaat service)

Affiniteit met diergroepen:

- Productiedieren: 44%
- Gezelschapsdieren: 40%
- Natuurdieren: 16%

Samenstelling doelgroep: studenten (n=275):

- 50 universitaire studenten: diergeneeskunde (7), dierwetenschappen (36), biologie (2), onbekend (5).
- 123 HBO studenten: dier- en veehouderij (1), diermanagement (74), toegepaste biologie (21), diergezondheid en management (22), veehouderij (5).
- 102 MBO studenten: Aeres Barneveld (95), onbekend (7).

Affiniteit met diergroepen:

- Productiedieren: 15%
- Gezelschapsdieren: 20%
- Natuurdieren: 65%

2

Samenvatting

Algemene samenvatting (1/2)

Nederlands publiek als benchmark

In opdracht van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) heeft Kantar Public in november en december 2022 het onderzoek 'De Staat van het Dier' uitgevoerd onder professionals die met dieren werken en studenten die een dier-gerelateerde studie volgen. Het onderzoek is uitgevoerd onder 602 respondenten. In het onderzoek is gekeken naar de meningen van professionals en studenten over de manier waarop men in Nederland omgaat met dieren en hoe men denkt over dierenwelzijn. Hetzelfde onderzoek is in 2022 (1-meting) ook uitgevoerd onder het Nederlands publiek. De resultaten van het Nederlands publiek zijn in dit onderzoek als benchmark weergegeven, zodat de uitkomsten van dit onderzoek beter in de maatschappelijke context kan worden geplaatst.

Algemeen beeld

Door het gehele onderzoek heen zijn structureel grote verschillen in houding te zien tussen professionals en studenten. Meestal ligt de houding van professionals en studenten wel op één lijn, maar zijn studenten wat meer uitgesproken in hun mening. Ook zijn er enkele onderwerpen waar beide groepen fundamenteel anders over denken. Hoewel beide doelgroepen redelijk heterogeen zijn, bestaat ten aanzien van de meeste onderwerpen wel een grote mate van consensus binnen de doelgroepen zelf. Uitzondering zijn de veehouders binnen de doelgroep professionals. Hun mening en houding wijkt op meer punten sterk af van de eigen doelgroep. Wanneer dit significante en relevante onderwerpen betreft, dan zoomen we hier bij de verschillende analyses wat dieper op in.

Dierenwelzijn gaat zowel professionals als studenten in sterke mate aan het hart

Op de vraag in welke mate het welzijn van dieren ze aan het hart gaat geven professionals een rapportcijfer van 9,0 en studenten een 9,1. Gevraagd naar de positieve kanten aan de omgang met dieren valt op dat een hoger percentage studenten positieve kanten ziet dan professionals. Het vaakst noemen studenten dat dieren liefde, warmte en gezelligheid geven (88%). Onder professionals is dat ook het meest gegeven antwoord, alleen wel wat minder frequent (62%). Als het gaat om de negatieve kant van de omgang met dieren, dan is dierenmishandeling en verwaarlozing het meest gegeven antwoord van beide doelgroepen (studenten 91% en professionals 73%).

Studenten zien mens en dier (veel) vaker als gelijkwaardig

Als het gaat om morele vraagstukken, dan vindt 55% van de studenten dat mens en dier gelijkwaardig zijn (versus 27% van de professionals). Professionals vinden juist vaker dat de mens boven het dier staat (34% versus 13% van de studenten). Ook op een ander moreel vraagstuk liggen de meningen behoorlijk ver uiteen: zo vindt 64% van de studenten dat dieren eigenwaarde hebben, ongeacht hun nut voor de mensen. Onder professionals is dat met 50% minder vaak het geval..

Consensus én meningsverschillen over de veehouderij

Circa negen op de tien professionals en studenten zijn van mening dat bij het terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij het dierenwelzijn er niet op achteruit mag gaan. Ondanks de hoge mate van consensus tussen beide groepen, zijn er ook verschillen in mening. Zo vinden meer studenten (43%) dan professionals (32%) het vooruitgaan van het dierenwelzijn (veel) belangrijker dan het terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij. Ook zijn studenten minder optimistisch als het gaat om de vraag of het binnen de huidige vorm van veehouderij mogelijk is om het dierenwelzijn te waarborgen. Zo denkt 59% van de professionals dat dit wel mogelijk is, terwijl dit percentage onder studenten met 42% een stuk lager is. Tot slot denkt 58% van de studenten dat in megastallen nooit sprake kan zijn van voldoende aandacht voor de gezondheid en het welzijn van productiedieren, terwijl dat onder professionals 'slechts' 29% is.

Ruim voldoende voor de manier waarop we met recreatiedieren omgaan

Net als in het publieksonderzoek is gevraagd om rapportcijfers te geven voor de manier waarop we in Nederland met dieren omgaan. Opvallend is dat professionals een hoger cijfer geven bij alle vier de diergroepen. Zo geven ze een 6,5 voor het welzijn van productiedieren, terwijl studenten (net als het Nederlands publiek) een veel lagere 5,8 geven. Bij proefdieren geven professionals een 6,9 en studenten een 5,6. De scores bij natuurdieren liggen dichtbij elkaar: professionals geven een 6,4 en studenten een 6,3. Hetzelfde geldt voor recreatiedieren. Hier geven professionals een 6,7 en studenten een 6,6.

Algemene samenvatting (2/2)

Groeiende ontevredenheid over de rol van de overheid

Ten aanzien van alle vier de diergroepen is een aantal dezelfde stellingen voorgelegd over dierenwelzijn. Ten eerste valt op dat er - net als bij het Nederlandse publiek - redelijk kritisch wordt gedacht over de rol van de Nederlandse overheid. Zo vindt 61% van de studenten en 45% van de professionals dat de overheid niet voldoende doet om het welzijn van productiedieren te waarborgen. Als het gaat om recreatiedieren dan vindt 42% van de professionals en 40% van de studenten dat de overheid te weinig doet. Bij de natuurdieren is hetzelfde beeld te zien: 41% van beide doelgroepen vindt dat de overheid te weinig doet om hun welzijn te waarborgen. Tot slot valt op dat - net als bij het Nederlands publiek – veel professionals (45%) en studenten (55%) aangeven dat ze de afgelopen 10 jaar onvoldoende geïnformeerd zijn over het welzijn van proefdieren.

Professionals vinden het doden van dieren in meer gevallen goorloofd dan studenten

Zo'n 45% van de professionals vindt dat de mens alle soorten dieren mag doden, mits het snel en pijnloos gebeurt. Onder studenten is dat percentage met 17% een stuk lager. Van de studenten vindt 61% dat de mens niet alle dieren mag doden, ook niet als het snel en pijnloos gebeurt. Als het gaat om rechtvaardigingen voor het doden van dieren denken beide doelgroepen wel hetzelfde: de meest genoemde reden is als dieren ernstig en uitzichtloos lijden (professionals 88% en studenten 92%). Professionals noemen wel vaker het doden voor voedsel als gerechtvaardigde reden (64% en 37% onder studenten). Ook bij andere stellingen over het doden van dieren zijn professionals het in meer gevallen eens met het doden van dieren dan studenten.

Grote verschillen als het gaat over voldoende beweging en ruimte

Ruim driekwart van de studenten vindt het onaanvaardbaar dat varkens, kippen en koeien onvoldoende ruimte en afleiding krijgen (76% en bij professionals is dat 56%). Ook vindt 74% van de studenten dat als varkens, kippen en koeien hun natuurlijke gedrag niet kunnen uitvoeren, ze niet als productiedier gehouden mogen worden. Onder professionals is dat met 54% een stuk lager. Tot slot vindt 62% van de professionals niet dat natuurdieren vrij en naar eigen voorkeur rond kunnen trekken, ook als dit tot overlast voor mensen lijdt. Onder studenten is dit 'slechts'24%.

Professionals en studenten kritisch over genetische modificatie, wel verschillen

Als het gaat om het aanpassen van dierlijk DNA, op zo'n manier dat het dier daarmee beter past bij de wensen van mensen, dan is een meerderheid van de professionals (57%) en studenten (67%) daar tegen. Als het gaat om (proef)muizen genetisch modificeren teneinde het beter vertaalbaar maken van proefresultaten naar de mens is 58% van de studenten daar tegen. Onder professionals is dat 44%. Als het gaat om varkens genetisch te modificeren zodat ze niet meer gevoelig zijn voor infectieziekten is een opvallend verschil te zien: zo is 49% van de professionals daar tegen. De tegenstand onder studenten is een stuk kleiner (33% is tegen).

De mening over de wolf loopt sterk uiteen

Ruim zes op de tien studenten vinden dat we de wolf in Nederland niet weg moeten jagen, maar dat we ons tegen de wolf moeten beschermen (61%). Onder professionals is dat 44%. Een even grote groep professionals is hier tegen en vindt juist wel dat we de wolf moeten wegjagen (43%). Op de vraag of wolven niet belemmerd moeten worden in hun natuurlijk gedrag, ook als ze op schapen en andere dieren jagen, zijn studenten minder uitgesproken. Nu is 37% van de studenten voor het belemmeren van de wolf, onder professionals is dit zelfs 72%.

Over dierentuinen denken professionals en studenten in grote lijnen hetzelfde

Over andere onderwerpen liggen de meningen van professionals en studenten meer in dezelfde richting. Zo is in beide groepen weinig animo voor een dierentuinverbod (61% van de professionals is tegen versus 47% van de studenten). Ook hoeft een ruime meerderheid onder zowel studenten als professionals niet alle dieren te zien als ze naar de dierentuin gaan (86% onder professionals en 91% onder studenten). Daarnaast vindt 82% van de studenten dat een dierentuin niet geschikt is voor dieren die daar hun natuurlijke gedrag niet uit kunnen oefenen. Onder professionals is dat eveneens een ruime meerderheid (64%). Ook is men in beide groepen fel gekant tegen het ontwikkelen van vegetarisch voedsel voor katten en honden (84% van de professionals is hier tegen en 78% van de studenten).

3

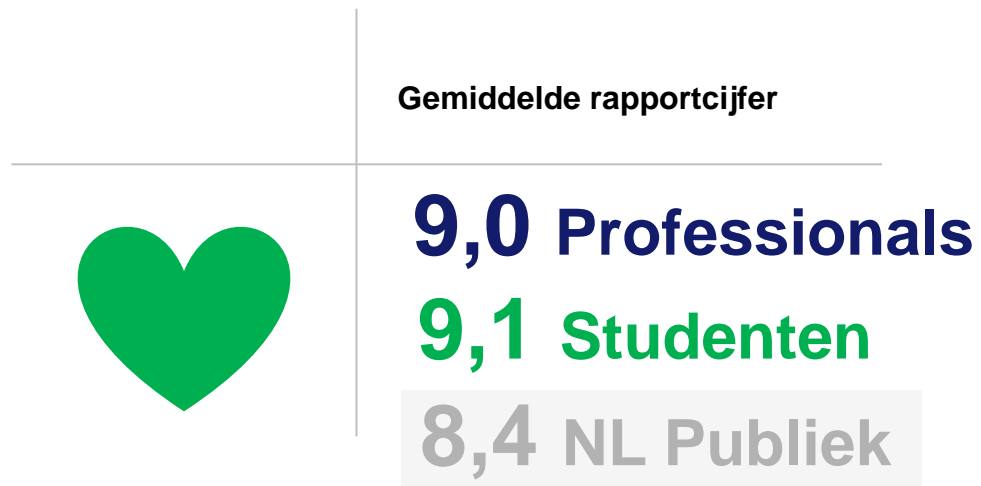
Resultaten: **Dierenwelzijn**

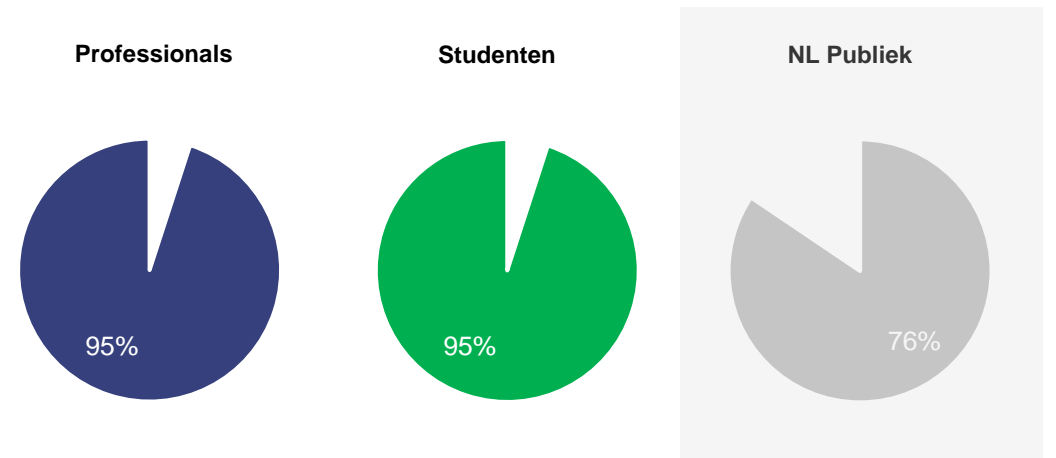
Het dierenwelzijn gaat studenten én professionals in dezelfde - hoge - mate aan het hart

- 95% van de professionals en studenten geven een 8 of hoger voor de mate waarop het dierenwelzijn ze aan het hart gaat.

Mate waarin dierenwelzijn mensen aan het hart gaat

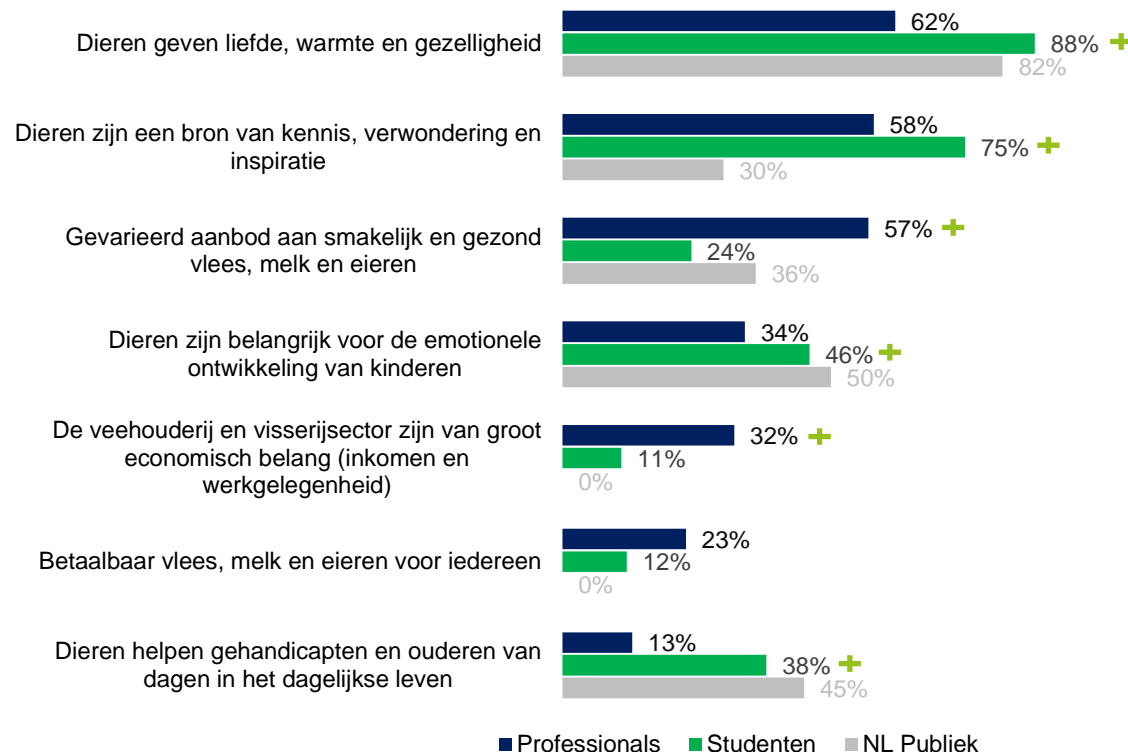
Het percentage dat een 8 of hoger geeft

Kunt u op een schaal van 1 t/m 10 aangeven hoezeer het welzijn van dieren u aan het hart gaat? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Professionals en studenten denken op veel punten anders over de belangrijkste *positieve* kanten aan onze omgang met dieren

Belangrijkste positieve kanten aan onze omgang met dieren

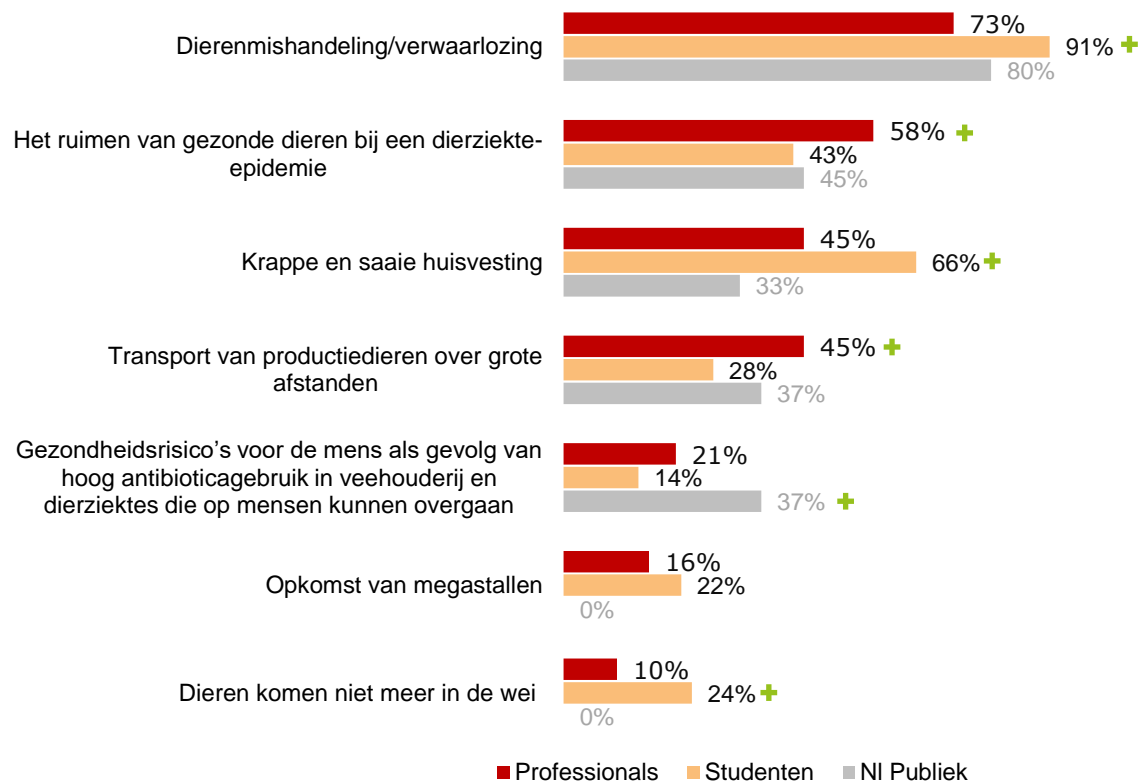
- Professionals noemen een gevarieerd aanbod aan smakelijk en gezond vlees, melk en eieren vaker als belangrijkste positieve kant (57%) dan studenten (24%).

Ingezoomd: binnen de groep professionals zijn het vooral de veehouders die bovengemiddeld vaak vinden dat dieren zorgen voor een gevarieerd aanbod aan gezond en smakelijk voedsel (86%), dat de veehouderij en visserij van groot belang zijn voor de economie (61%) en zorgen voor betaalbaar vlees, melk en eieren voor iedereen (59%).

Zet de 3 volgens u belangrijkste positieve kanten aan onze omgang met dieren op volgorde van belangrijkheid. In dit figuur zijn uitsluitend de vijf meest genoemde kanten weergegeven. Studenten: n=274, professionals :n=328, publiek: n=2.082

Professionals en studenten denken op veel punten anders over de belangrijkste *negatieve* kanten aan onze omgang met dieren

Belangrijkste negatieve kanten aan onze omgang met dieren

- Professionals noemen vaker het ruimen van gezonde dieren bij een dierziekte-epidemie (58%) en het transport over grote afstanden (45%). Studenten noemen vaker mishandeling en verwaarlozing (91%), krappe en saaie huisvesting (66%) en dat dieren niet meer in de wei komen (24%).

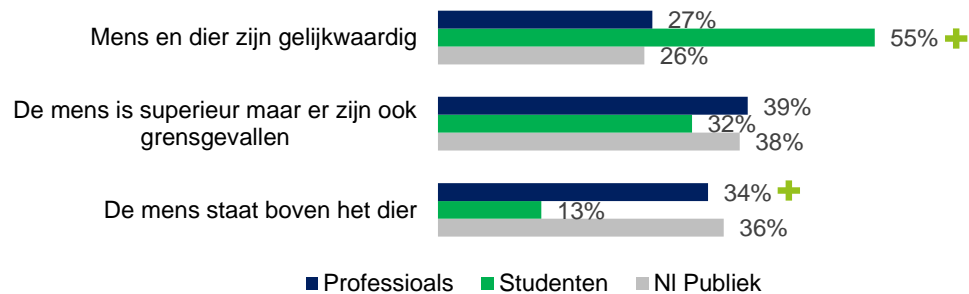
Ingezoomd: veehouders noemen boven gemiddeld vaak het ruimen van gezonde dieren bij een dierziekte-epidemie (86%), Docenten noemen boven gemiddeld vaak de gezondheidsrisico's als gevolg van antibioticagebruik (32%).

Zet de 3 volgens u belangrijkste negatieve kanten aan onze omgang met dieren op volgorde van belangrijkheid. In dit figuur zijn uitsluitend de vijf meest genoemde kanten weergegeven. Studenten: n=274, professionals :n=328, publiek: n=2.082

Studenten zien mens en dier vaker als gelijkwaardig dan professionals, die op hun beurt vaker vinden dat de mens boven het dier staat

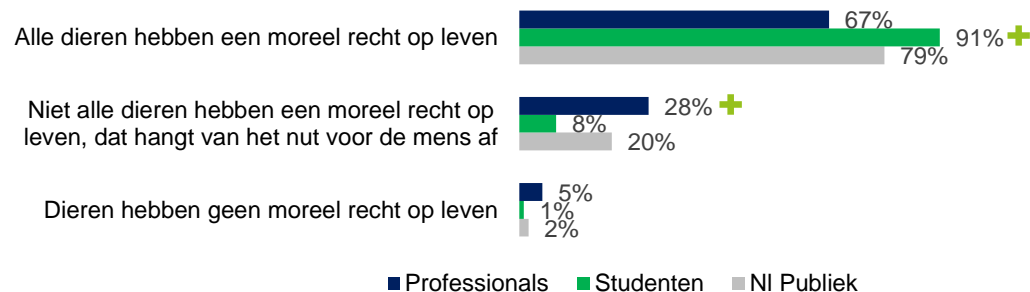
- Daarnaast vinden studenten vaker dan professionals dat dieren moreel recht op leven hebben (91% versus 67%). Een relatief grote groep professionals vindt het morele recht op leven afhangt van het nut van het dier (28% versus 8% van de studenten).

Gelijkwaardigheid van mens en dier

Ingezoomd: bovengemiddeld veel veehouders vinden dat de mensen boven het dier staan (73%).

Recht op leven

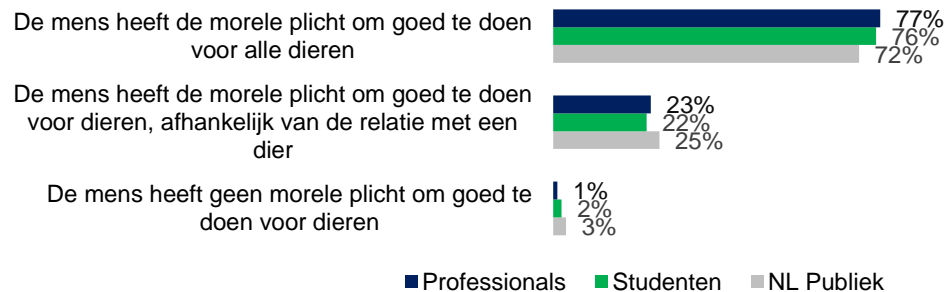
Ingezoomd: veehouders vinden vaker dan gemiddeld dat niet alle dieren moreel recht op leven hebben (57%).

Kies het antwoord dat het dichtst bij uw eigen mening. Studenten: n=274, professionals :n=328, publiek: n=2.082 2.082

Studenten vinden vaker dan professionals dat alle dieren eigenwaarde hebben

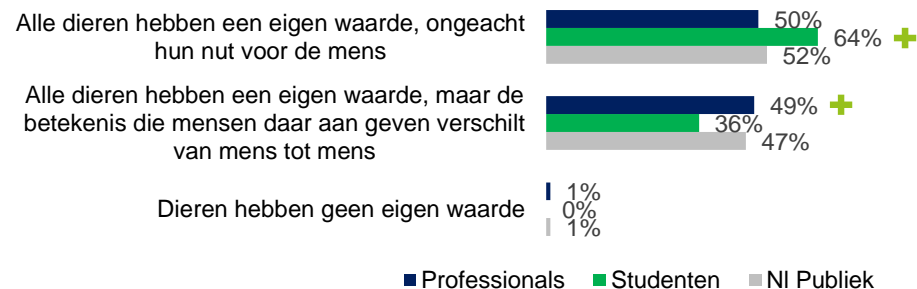
- 64% van de studenten vindt dat dieren eigenwaarde hebben. De helft van de professionals vindt dat eveneens (50%). De rest van de professionals vindt ook dat dieren eigenwaarde hebben, maar dat mensen daar verschillende betekenissen aan geven (49%). Slechts 1% van de professionals en geen enkele student vindt dat dieren geen eigen waarde hebben.

Morele plicht om goed te doen voor dieren

Ingezoomd: veehouders vinden bovengemiddeld vaak dat de mens de plicht heeft om goed te doen voor dieren, maar dat dit wel afhankelijk is van de relatie met het dier (41%).

Eigen waarde

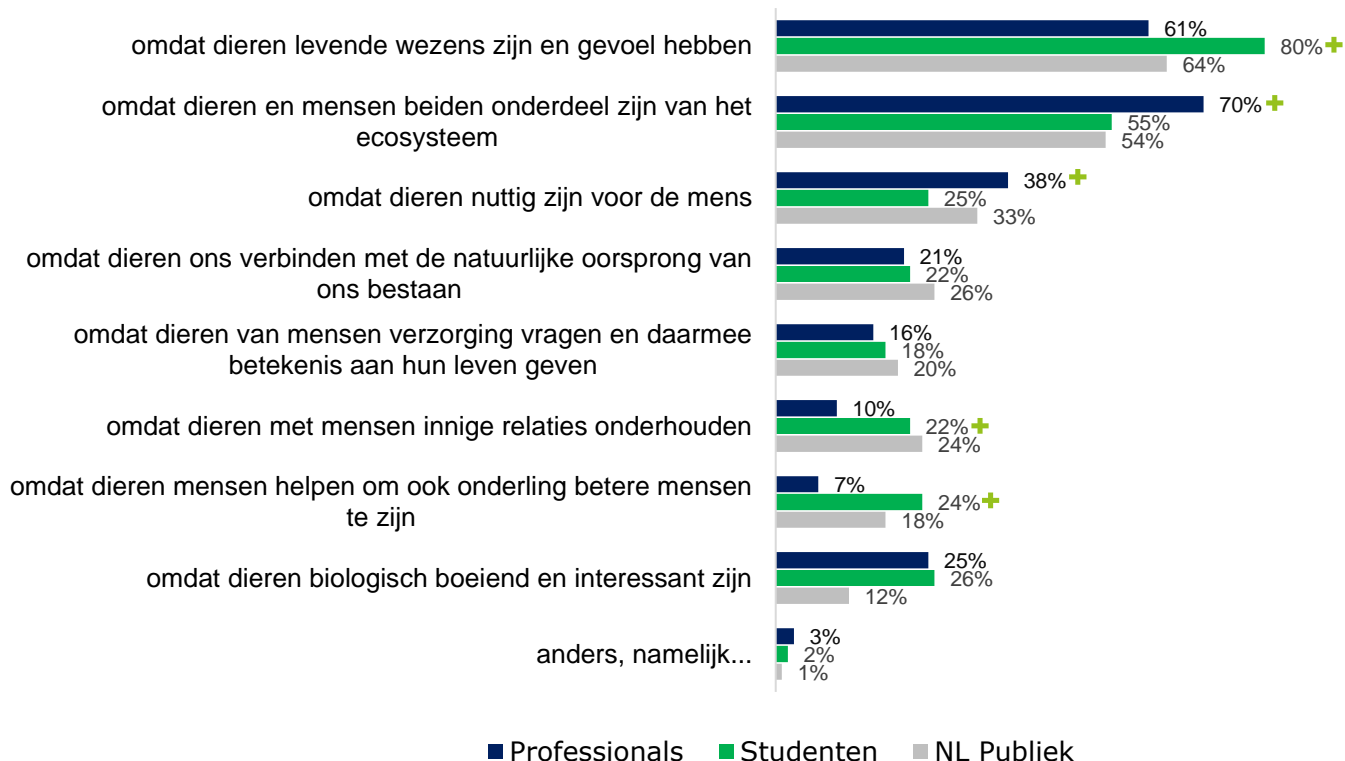

Ingezoomd: veehouders vinden vaker dan gemiddeld dat dieren eigenwaarde hebben, maar dat mensen daar verschillende betekenissen aan geven (86%).

Kies het antwoord dat het dichtst bij uw eigen mening. Studenten: n=274, professionals :n=328, publiek: n=2.082 2.082

Studenten vinden vaker dan professionals dat dieren eigenwaarde hebben omdat ze levende wezens met gevoel zijn

Belangrijkste argumenten waarom dieren eigenwaarde hebben

- Voor professionals (70%) is het feit dat dieren en mensen beiden onderdeel zijn van het ecosysteem de belangrijkste reden waarom dieren eigenwaarde hebben (studenten: 55%).

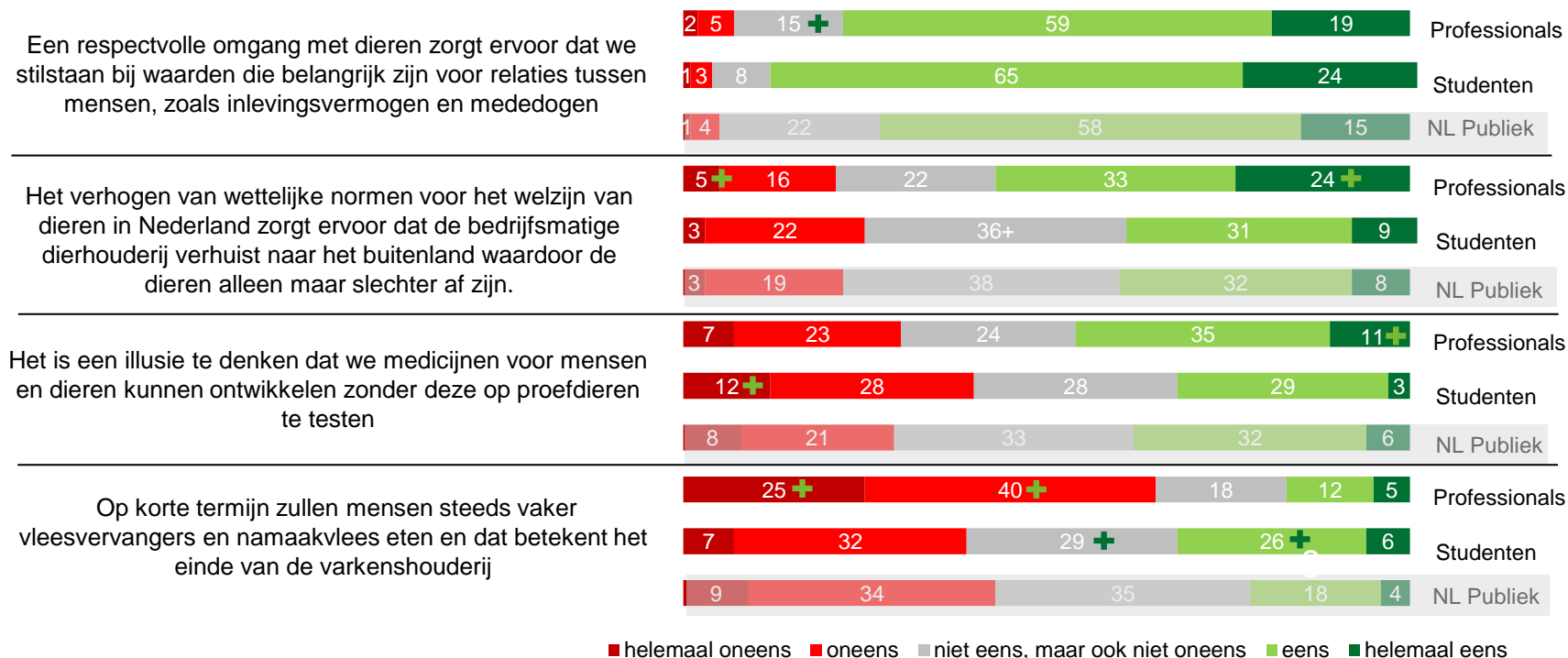
Ingezoomd: veehouders vinden vaker dan gemiddeld dat dieren eigenwaarde hebben omdat ze nuttig zijn voor de mens (71%).

Wat zijn de belangrijkste argumenten voor uw mening dat dieren een eigen waarde hebben. Studenten: n=274, professionals :n=328, publiek: n=2.082

Studenten denken vaker dan professionals dat we het einde van de varkenshouderij naderen, omdat we steeds vaker vleesvervangers eten

- De meerderheid van zowel professionals (78%) als studenten (89%) is het er (helemaal) mee eens dat een respectvolle omgang met dieren ervoor zorgt dat we stilstaan bij waarden die belangrijk zijn voor relaties tussen mensen. Professionals zijn het vaker dan studenten (helemaal) eens met de stelling dat het verhogen van de wettelijke normen voor het welzijn van dieren in Nederland ervoor zorgt dat de bedrijfsmatige dierhouderij verhuist naar het buitenland, waardoor de dieren uiteindelijk slechter af zijn (57% versus 40%).

Algemene stellingen over dierenwelzijn

Ingezoomd: veehouders vinden vaker dan gemiddeld dat het verhogen van de wettelijke normen voor het welzijn van dieren in Nederland ervoor zorgt dat de bedrijfsmatige dierhouderij verhuist naar het buitenland, waardoor de dieren uiteindelijk slechter af zijn (80% is het hier (helemaal) mee eens)

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Studenten: n=274, professionals :n=328, publiek: n=2.082

Studenten vinden vaker dan professionals dat wij niet onze menselijke maatstaven moeten gebruiken, maar hoognodig moeten luisteren naar wat het dier wil

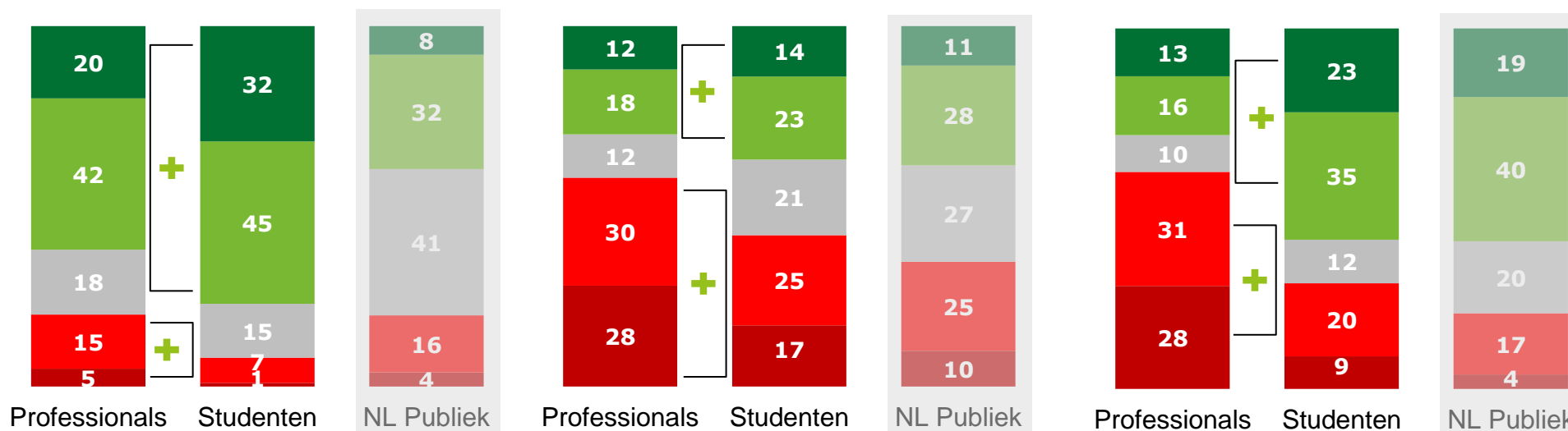
- Ook zijn studenten het vaker (helemaal) eens met de stelling dat het in de huidige vorm van veehouderij niet mogelijk is om het dierenwelzijn te waarborgen (37%) dan professionals (30%). Eveneens zijn studenten het vaker (helemaal) eens met de stelling dat in megastallen nooit sprake kan zijn van voldoende aandacht voor gezondheid en welzijn van de productiedieren (58%) dan professionals (30%).

Wij mensen moeten niet onze eigen menselijke maatstaven gebruiken, maar hoognodig luisteren naar wat het dier wil.

In de huidige vorm van veehouderij is het niet mogelijk om dierenwelzijn te waarborgen.

In megastallen kan nooit sprake zijn van voldoende aandacht voor gezondheid en welzijn van de productiedieren.

■ helemaal oneens
■ oneens
■ niet eens, maar ook niet oneens
■ eens
■ helemaal eens

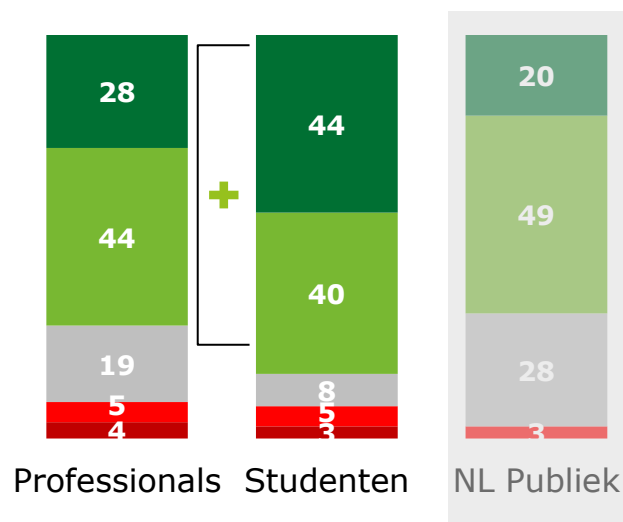

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

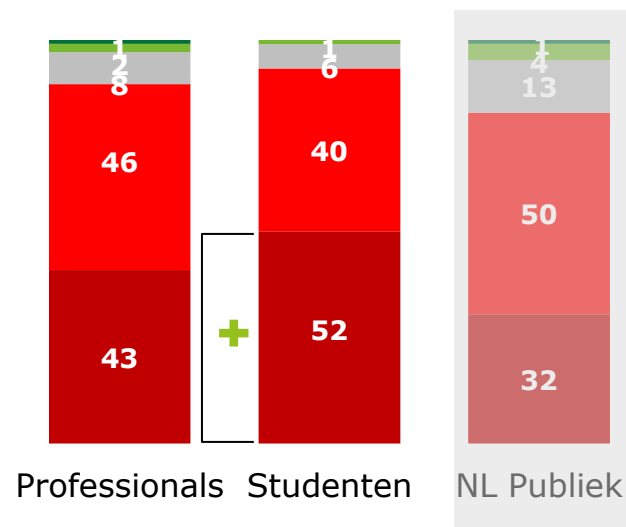
Studenten vinden vaker dan professionals dat het welzijn van productiedieren in de komende 10 jaar verbeterd moet worden

- Studenten zijn het vaker helemaal *oneens* met de stelling dat bij het terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij het dierenwelzijn erop achteruit mag gaan (52%) dan professionals (43%). Daarnaast vinden studenten vaker dat het vooruitgaan van het dierenwelzijn in de veehouderij belangrijker is dan het terugdringen van de stikstof en broeikasgassen in de veehouderij (43%) dan professionals (32%).

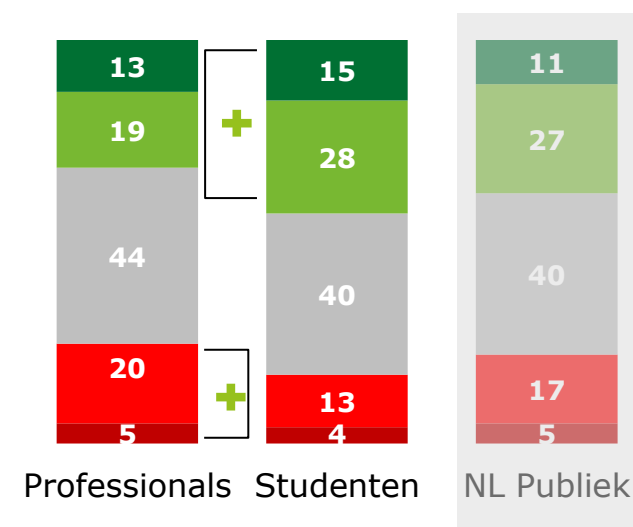
Het welzijn van productiedieren moet in de komende 10 jaar verbeterd worden

Bij het terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij mag het dierenwelzijn erop achteruitgaan

Het vooruitgaan van het dierenwelzijn in de veehouderij is belangrijker dan het terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij

- helemaal oneens
- oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- eens
- helemaal eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

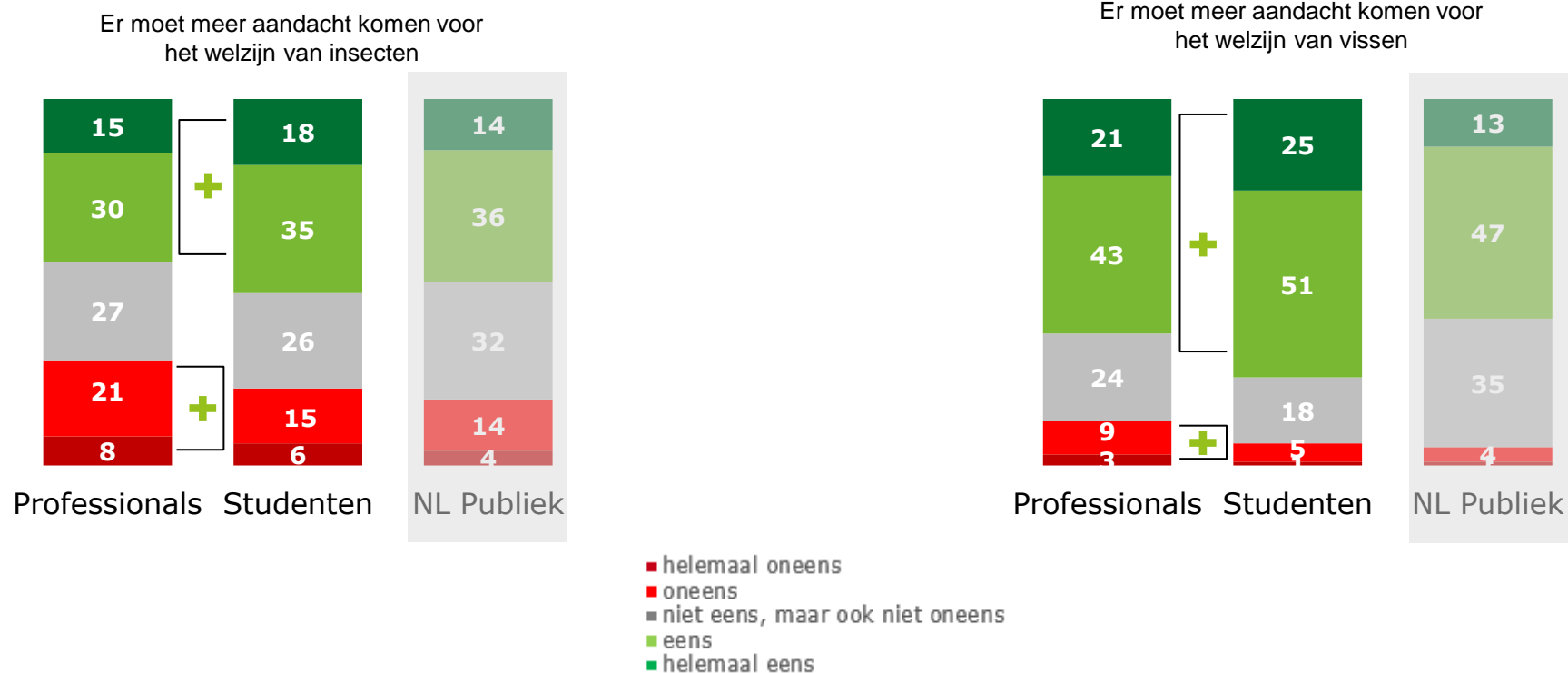
Uitsplitsing professionals: veehouders denken anders over megastallen dan andere professionals

- Veehouders denken over veel onderwerpen anders dan hun collega professionals, zeker als het gaat om megastallen liggen de meningen soms ver uit elkaar. De verschillen tussen de veehouders en de andere professionals zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Algemene stellingen over dierenwelzijn*	Veehouders (n=49)	Andere professionals (n=179)
Wij mensen moeten niet onze eigen menselijke maatstaven gebruiken, maar hoognodig luisteren naar wat het dier wil.	41%	66%
In de huidige vorm van veehouderij is het niet mogelijk om dierenwelzijn te waarborgen	0%	35%
In megastallen kan nooit sprake zijn van voldoende aandacht voor gezondheid en welzijn van de productiedieren	2%	35%
Bij het terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij mag het dierenwelzijn er op achteruitgaan	4%	3%
Het vooruitgaan van dierenwelzijn in de veehouderij is belangrijker dan terugdringen van stikstof en broeikasgassen in de veehouderij	31%	32%
Het welzijn van productiedieren moet in de komende 10 jaar verbeterd worden	39%	78%

* De significante verschillen zijn weergegeven in het **groen** (significant vaker) of **rood** (significant minder vaak).

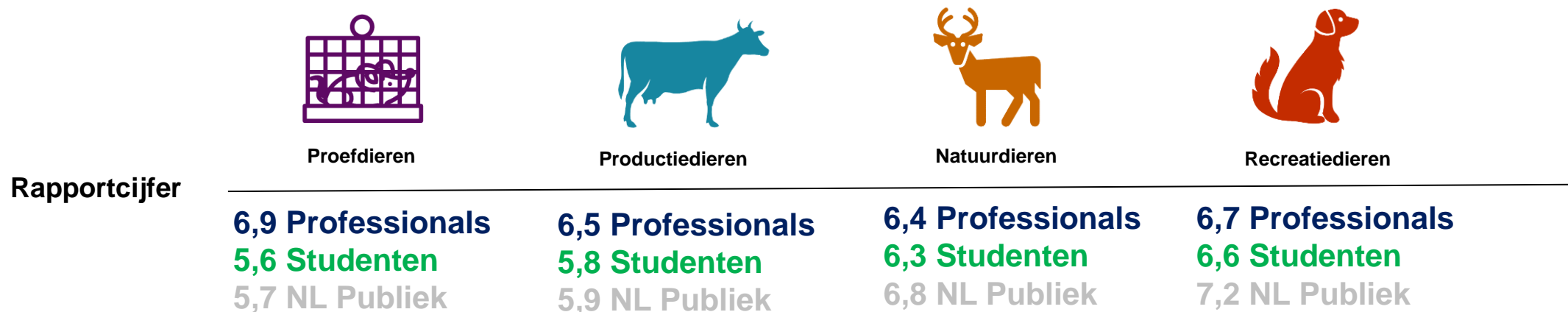
Studenten vinden vaker dan professionals dat er meer aandacht moet komen voor het welzijn van insecten en vissen

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Studenten geven over het algemeen lagere cijfers dan professionals voor het welzijn in Nederland van verschillende diergroepen

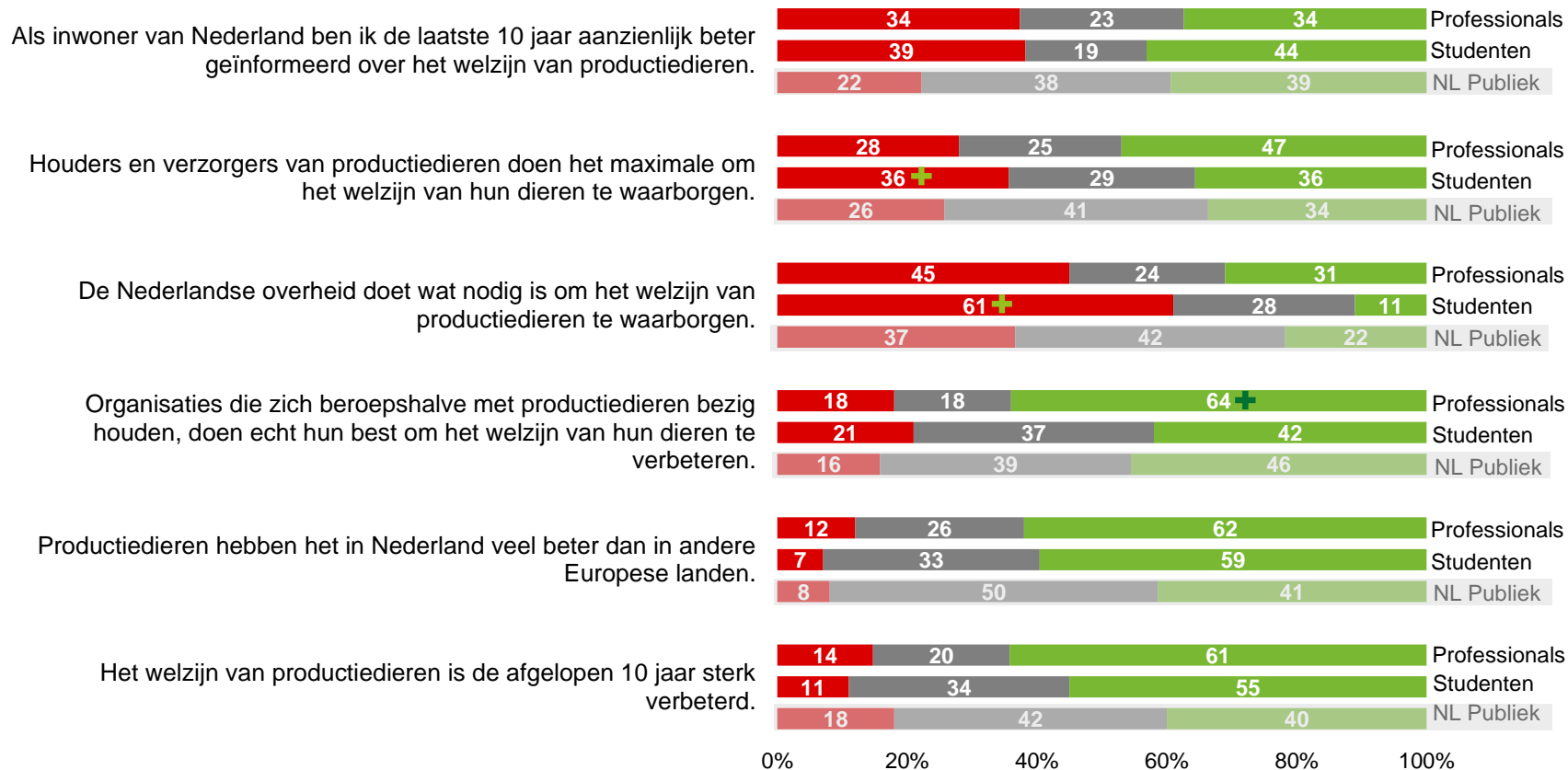
- Studenten schatten het welzijn van productiedieren lager in dan professionals (5,8 tegenover 6,5), ook schatten ze het welzijn van proefdieren lager in dan professionals (6,6 tegenover 6,9).

Welk cijfer van 1 t/m 10 zou u geven voor de manier waarop erin Nederland in het algemeen wordt omgegaan met deze diergroep? | Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041.

Professionals en (vooral) studenten zijn kritisch over de rol van de Nederlandse overheid als het gaat om het waarborgen van het welzijn van productiedieren

- Zo vinden professionals (64%) vaker dan studenten (42%) dat organisaties die zich beroepshalve bezig houden met productiedieren écht hun best doen om het welzijn van hun dieren te verbeteren. Studenten zijn ook kritischer over houders van productiedieren. Zo vindt 36% dat zij onvoldoende doen om het welzijn van hun dieren te waarborgen, onder de professionals is dat 28%. Op andere de stellingen over andere onderwerpen lopen de meningen van professionals en studenten minder ver uiteen.

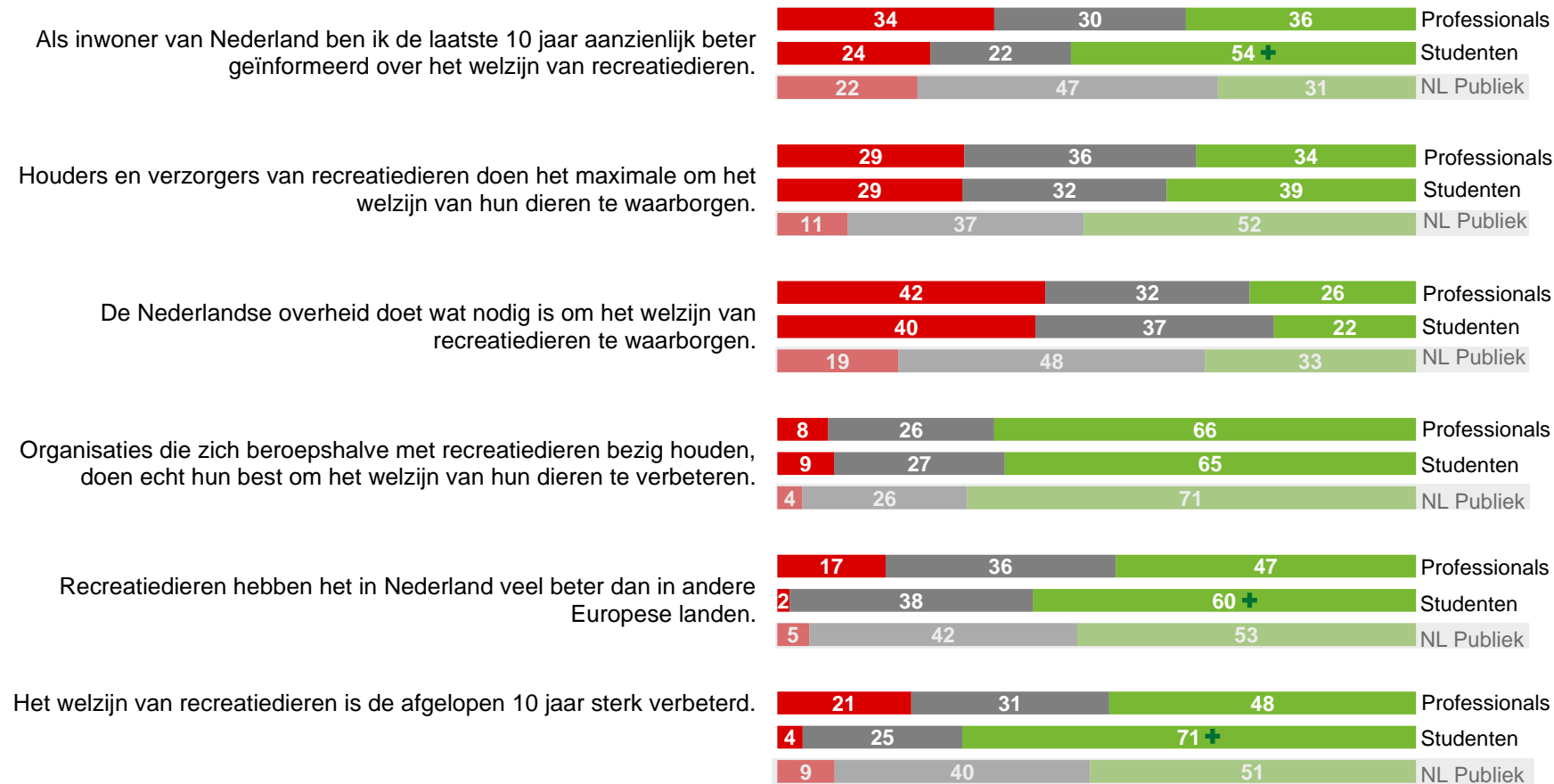
Stellingen productiedieren

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Studenten vinden vaker dan professionals dat zij de laatste 10 jaar beter zijn geïnformeerd over het welzijn van recreatiedieren

- Studenten vinden daarnaast vaker dat recreatiedieren het in Nederland beter hebben dan in andere Europese landen (60%) dan professionals (47%). Ook vinden studenten vaker dat het welzijn van recreatiedieren in de afgelopen 10 jaar sterk is verbeterd (71%) dan professionals (48%). Zo'n vier op de tien van beide doelgroepen vinden dat de overheid te weinig doet om het welzijn van recreatiedieren te waarborgen.

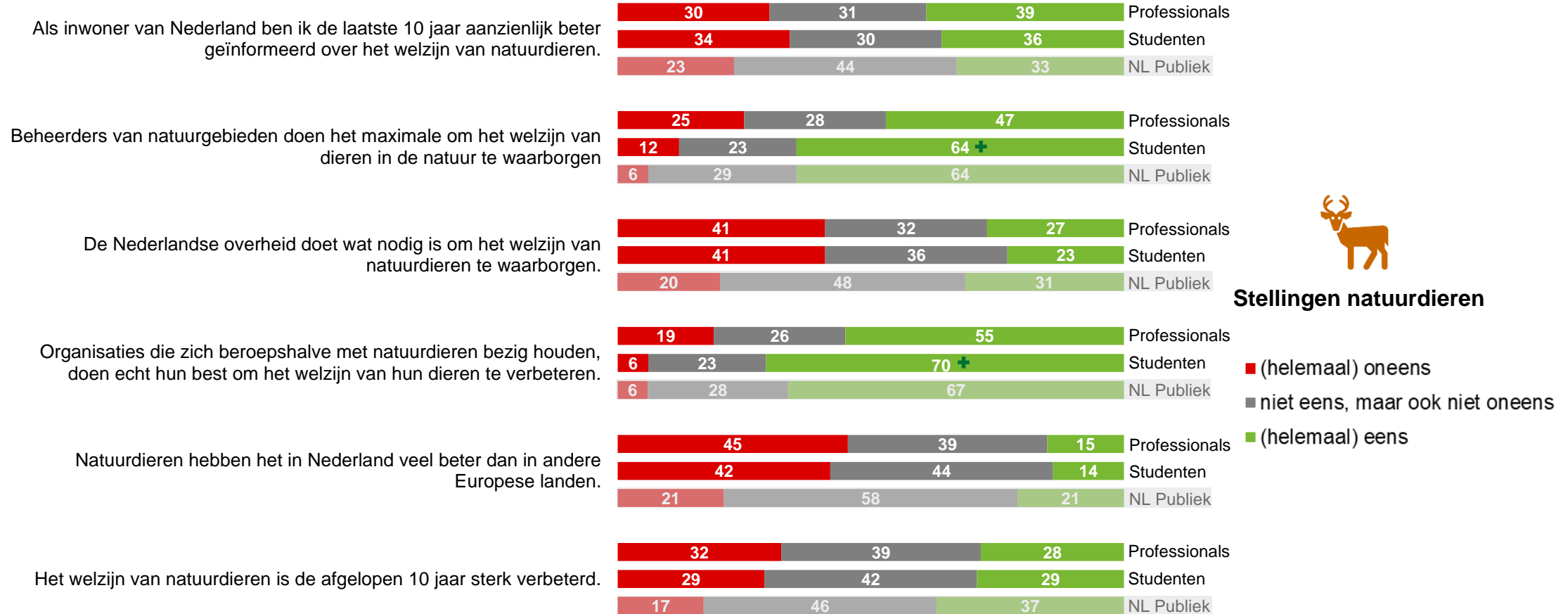
Stellingen recreatiedieren

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Studenten vinden vaker dat organisaties die zich met natuurdieren bezig houden écht hun best doen om het welzijn van hun dieren te verbeteren.

- Ook vinden studenten vaker dat beheerders van natuurgebieden het maximale doen om het welzijn van dieren in de natuur te waarborgen (64%) dan professionals (47%). Op de andere voorgelegde onderwerpen liggen de meningen van studenten en professionals dicht bij elkaar.

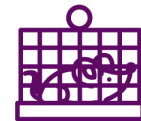
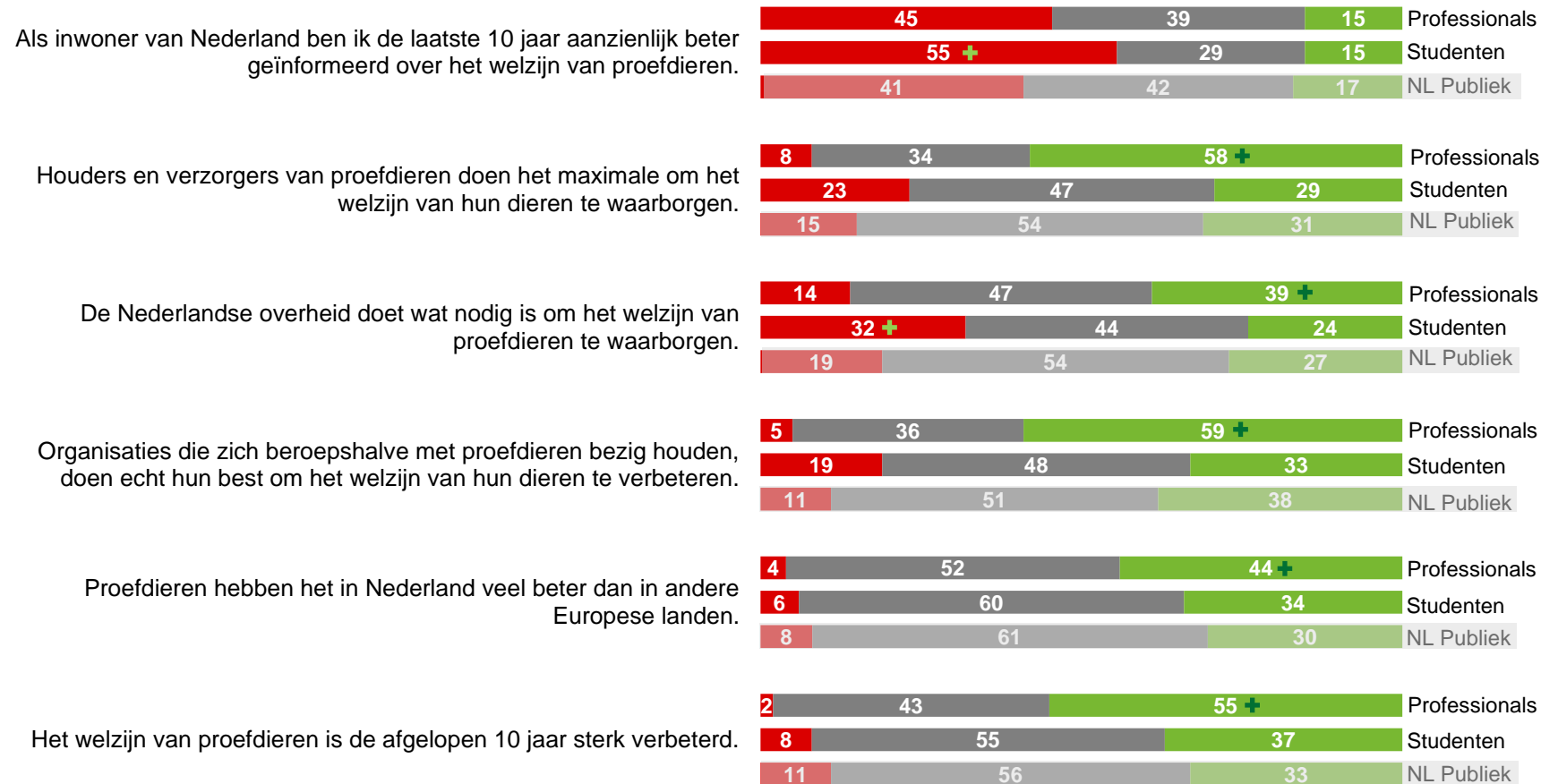

Stellingen natuurdieren

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Veel professionals en studenten vinden niet dat ze de laatste 10 jaar beter geïnformeerd zijn over het welzijn van proefdieren

- Op de andere voorgelegde stellingen zijn professionals doorgaans vaker positief over het welzijn van proefdieren dan studenten.

Stellingen proefdieren

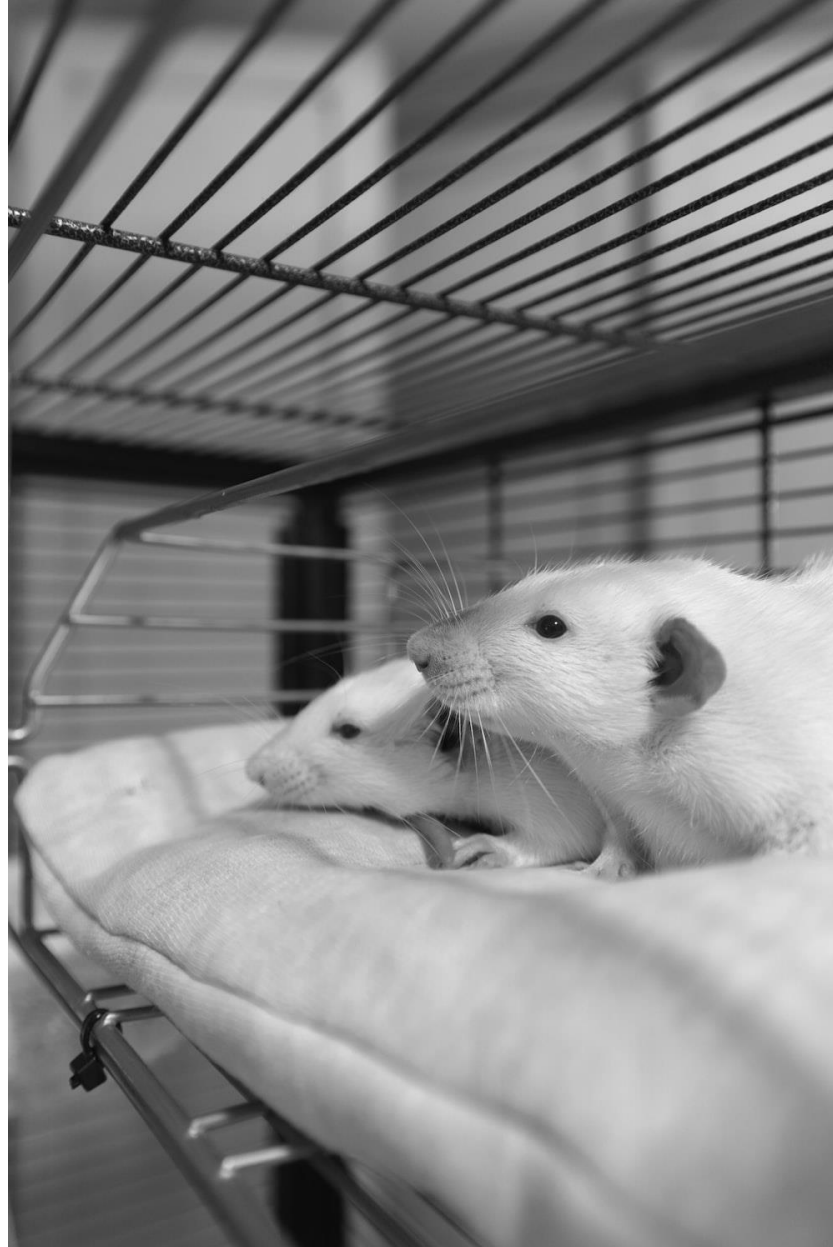
- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

4

Resultaten:

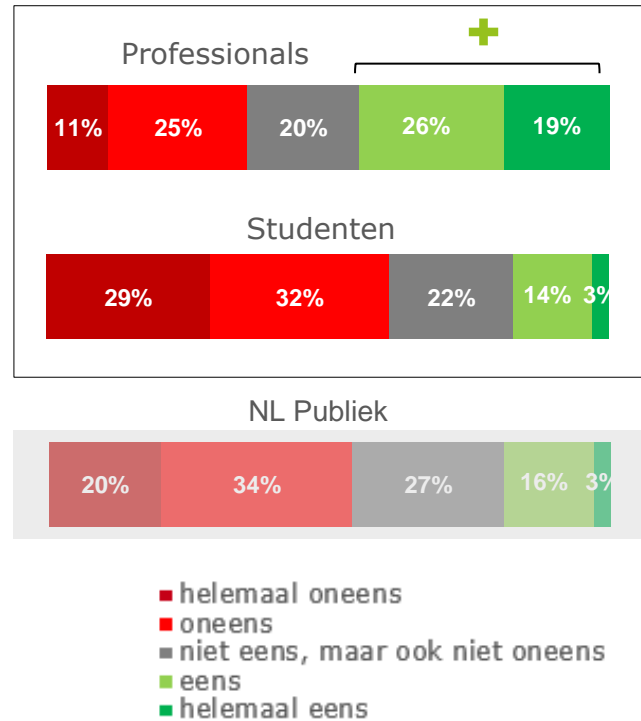
Het doden van dieren en andere kwesties

Professionals vinden het veel vaker dan studenten geoorloofd dat de mens alle soorten dieren mag doden, mits het snel en pijnloos gebeurt

- Als het gaat om het snel en pijnloos doden van dieren, dan vindt 45% van de professionals dit geoorloofd onder deze condities. Onder studenten is dat 17%.

De mens mag alle soorten dieren doden, mits dit snel en pijnloos gebeurt.

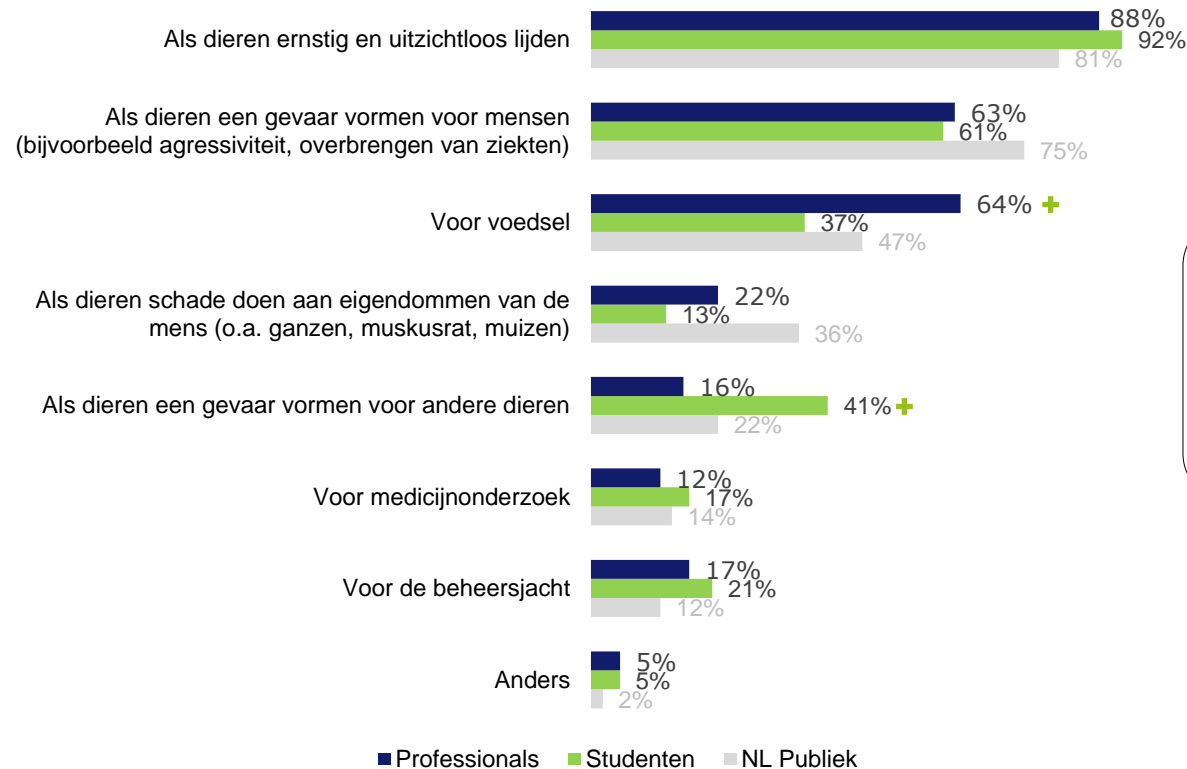
Ingezoomd: binnen de groep professionals is vooral de groep veehouders het vaker dan gemiddeld (helemaal) eens met de stelling dat de mens dieren mag doden, mits dat snel en pijnloos gebeurt (78% versus 42% van de docenten en 37% van de overige professionals).

Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Zowel professionals studenten vinden ernstig en uitzichtloos lijden de belangrijkste rechtvaardiging voor het doden van dieren

- Als het gaat om het doden van dieren als dieren een gevaar vormen voor andere dieren is een omgekeerd beeld te zien. In dit geval vind 41% van de studenten dit gerechtvaardigd. Onder professionals is dat 16%.

Belangrijkste rechtvaardigingen voor het doden van dieren

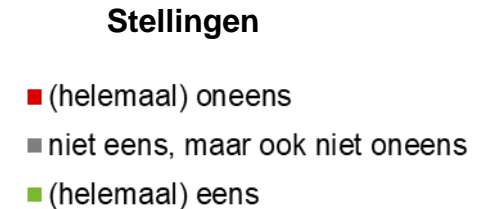

Ingezoomd: binnen de groep professionals is vooral de groep veehouders het in sterke mate eens met de rechtvaardiging om dieren te doden voor voedsel (82% versus 64% van de docenten en 58% van de overige professionals).

Zet de 3 volgens u belangrijkste rechtvaardigingen voor het doden van dieren op volgorde van belangrijkheid. Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Doden dieren: professionals vinden het in specifieke situaties vaker geoorloofd om dieren te doden dan studenten

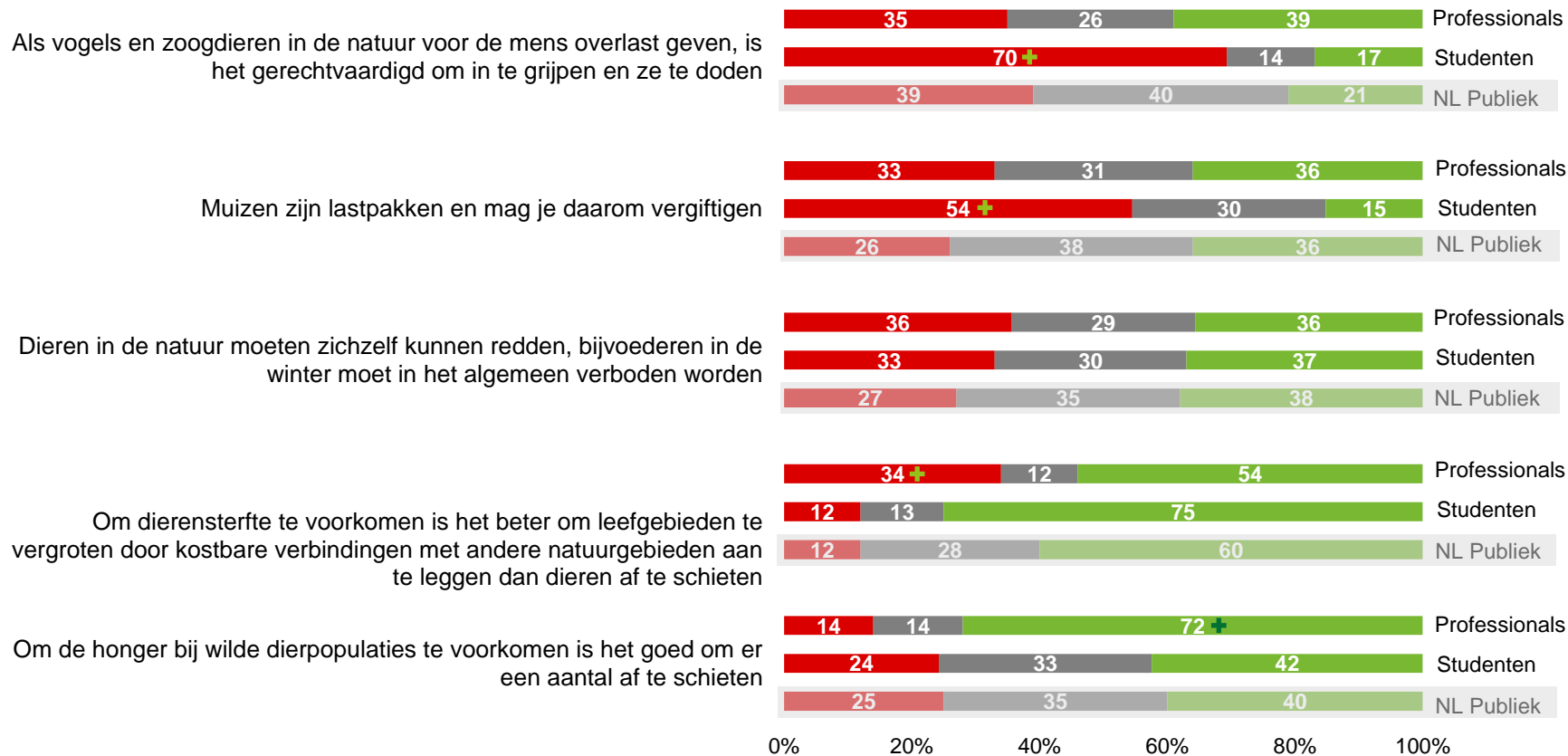
- Een meerderheid van de studenten vindt het niet geoorloofd om een dier te doden als het geen economisch nut meer heeft (55%) of als er voor (verschillende soorten) dieren geen geschikte plaats te vinden is (63%). Ook het snel en pijnloos doden van laboratoriummuizen en –ratten kan op weinig bijval rekenen onder studenten: ruim de helft vindt dit niet geoorloofd (51%).

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Doden dieren: professionals vinden het in specifieke situaties vaker geoorloofd om dieren te doden dan studenten

- Over een verbod op het bijvoederen van natuurdieren bestaat consensus, maar op de andere stellingen zijn er grote verschillen tussen professionals en studenten. Zo zijn studenten vaker tegen het vergiften van muizen (54% versus 33% van de professionals) en het doden van dieren die overlast veroorzaken (70% versus 35% van de professionals). Professionals zijn vaker tegen het vergroten van leefgebieden om dierensterfte te voorkomen (34% versus 12% van de studenten) én zijn ze vaker voor het afschieten van dieren om honger te voorkomen (72% versus 42% van de studenten).

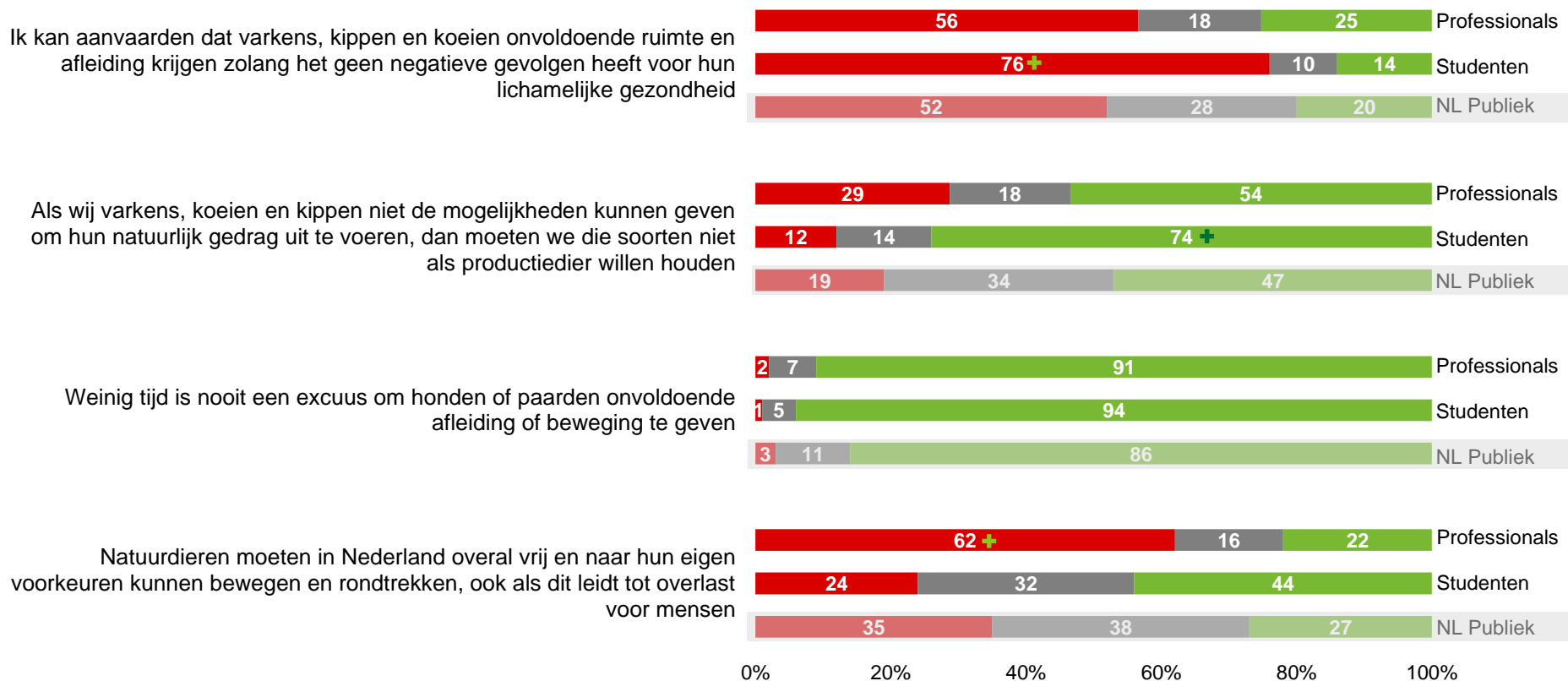
Stellingen

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Bewegingsruimte dieren: professionals vinden het in bepaalde situaties vaker acceptabel om de bewegingsvrijheid van dieren te beperken dan studenten

- Studenten hechten vaker dan professionals meer waarde aan de bewegingsvrijheid van dieren in verschillende situaties. Zo vindt – bijvoorbeeld – bijna driekwart van de studenten dat als we bepaalde productiedieren geen mogelijkheden kunnen geven om hun natuurlijke gedrag uit te voeren, dat we deze productiedieren niet moeten houden (74% versus 54% van de professionals). Over één stelling zijn ze het wel eens: weinig tijd mag nooit een excuus zijn om dieren onvoldoende afleiding of beweging te geven.

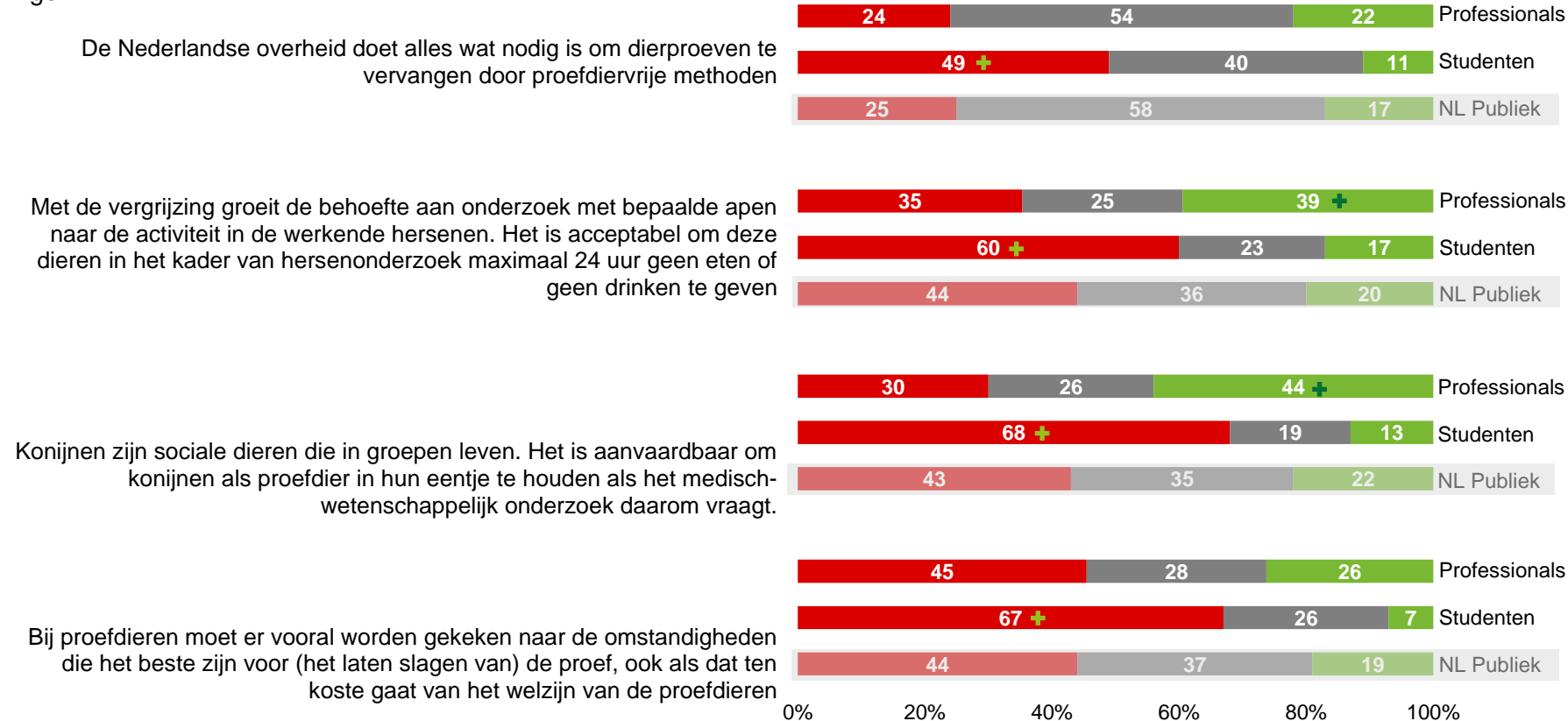
Stellingen

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Proefdieren: studenten zijn kritischer over dierproeven dan professionals, hun mening ligt wat dichterbij die van het Nederlands publiek

- Studenten zijn het op alle voorgelegde stellingen over proefdieren vaker oneens dan professionals. Als het gaat om het in hun eentje houden van konijnen voor wetenschappelijk onderzoek dan vinden professionals dit vaker acceptabel dan studenten (44% versus 13%). Als het gaat om de omgang met apen voor hersenonderzoek dan vinden professionals dit eveneens vaker acceptabel dan studenten (39% versus 17%). Hierbij moet wel worden aangetekend dat ook een redelijk grote groep professionals het niet eens is met deze stellingen.

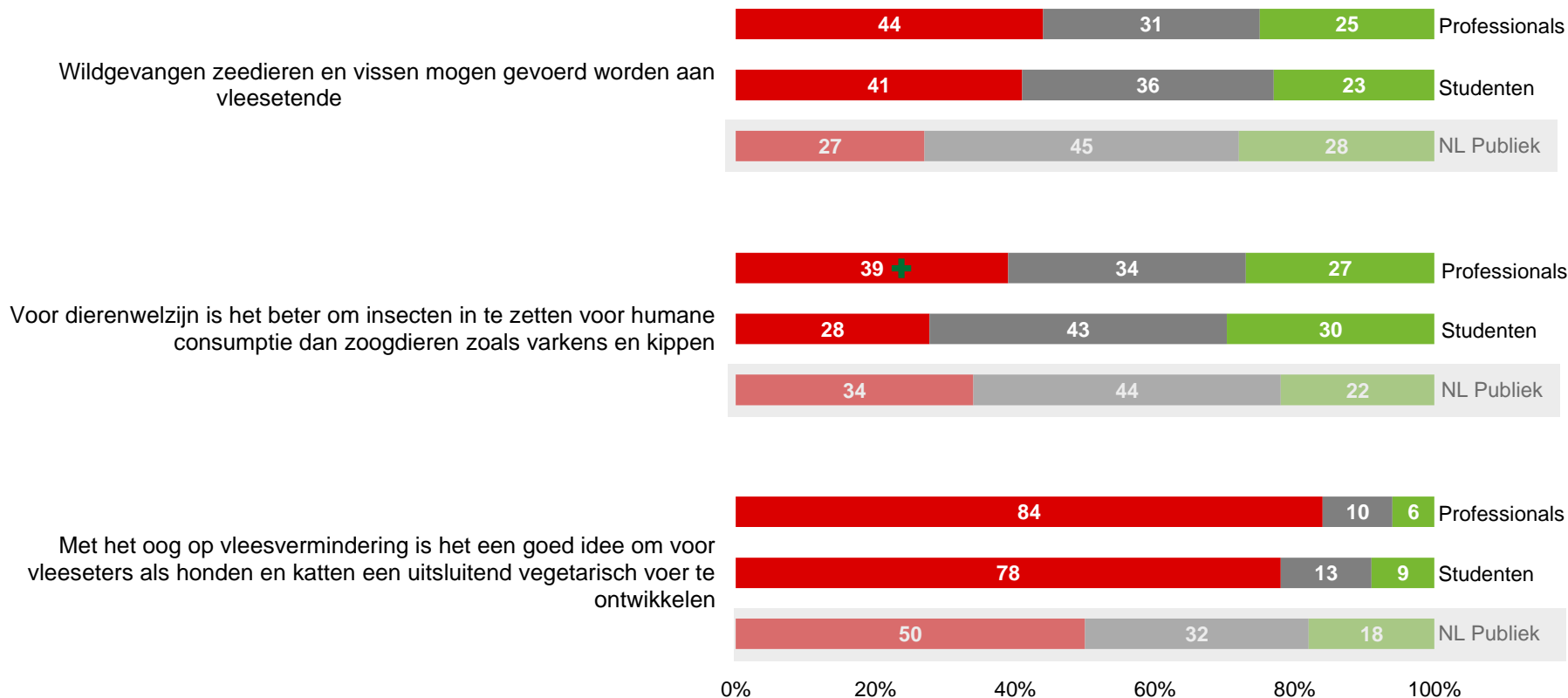
Stellingen

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Consumptie: als het gaat om het onderwerp consumptie liggen de meningen van professionals en studenten redelijk dicht bij elkaar

- Professionals zijn het wel vaker oneens met de stelling dat het voor het dierenwelzijn beter is om insecten in te zetten voor humane consumptie (39% versus 28% van de studenten). De meerderheid van beide doelgroepen vindt het geen goed idee vinden om vegetarisch voer voor honden en katten te ontwikkelen (84% van de professionals versus 78% van de studenten).

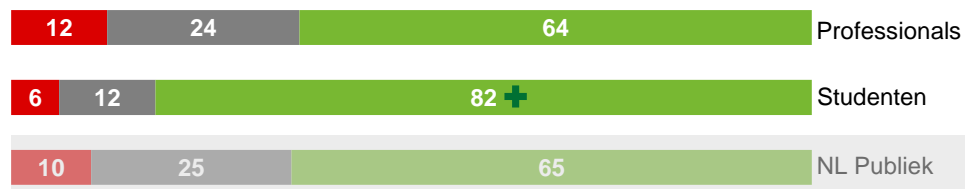

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

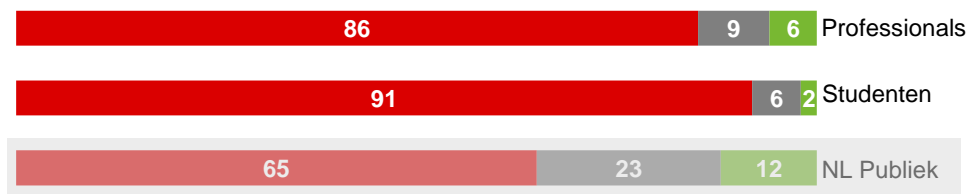
Dierentuin: hoewel er over dierentuinen een redelijk grote mate van consensus is, zijn studenten net wat kritischer dan professionals

- Zo vinden studenten vaker dat dierentuinen die hun dieren niet de mogelijkheid kunnen geven om natuurlijk gedrag te vertonen, gesloten moeten worden (82% en bij de professionals 64%). Professionals vinden wat minder vaak dat dierentuinen gesloten moeten worden (61% bij de professionals en 47% bij de studenten).

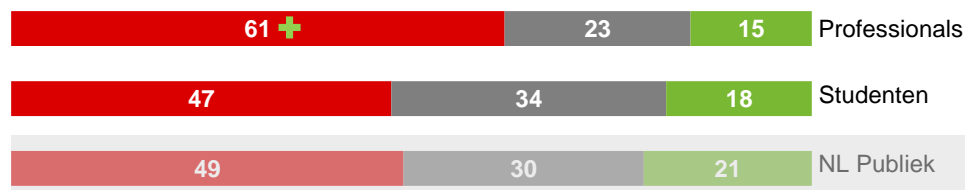
Als wij dierentuindieren niet de mogelijkheden kunnen geven om hun natuurlijk gedrag uit te voeren, dan is die soort niet geschikt om in dierentuinen te worden gehouden

Ik verwacht bij een bezoek aan de dierentuin alle dieren te kunnen zien, ook dieren die zich liever verstoppen

Dierentuinen zouden in Nederland verboden moeten worden; wilde dieren horen niet achter tralies

0% 20% 40% 60% 80% 100%

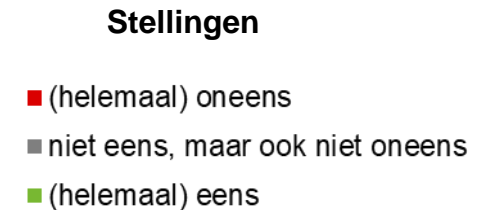
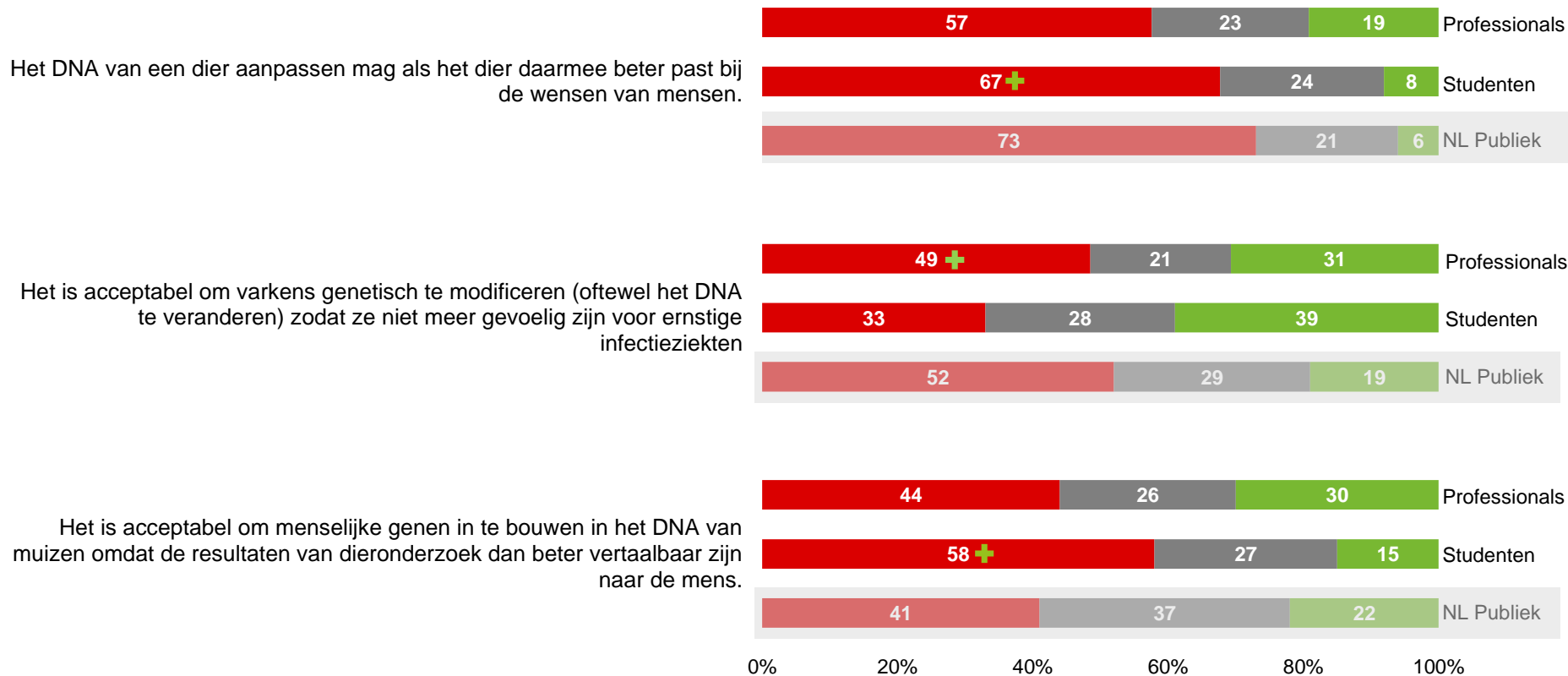
Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Stellingen

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

DNA: zowel professionals als studenten staan kritisch ten opzichte van genetische modificatie, al zijn er wel verschillen in hun houding

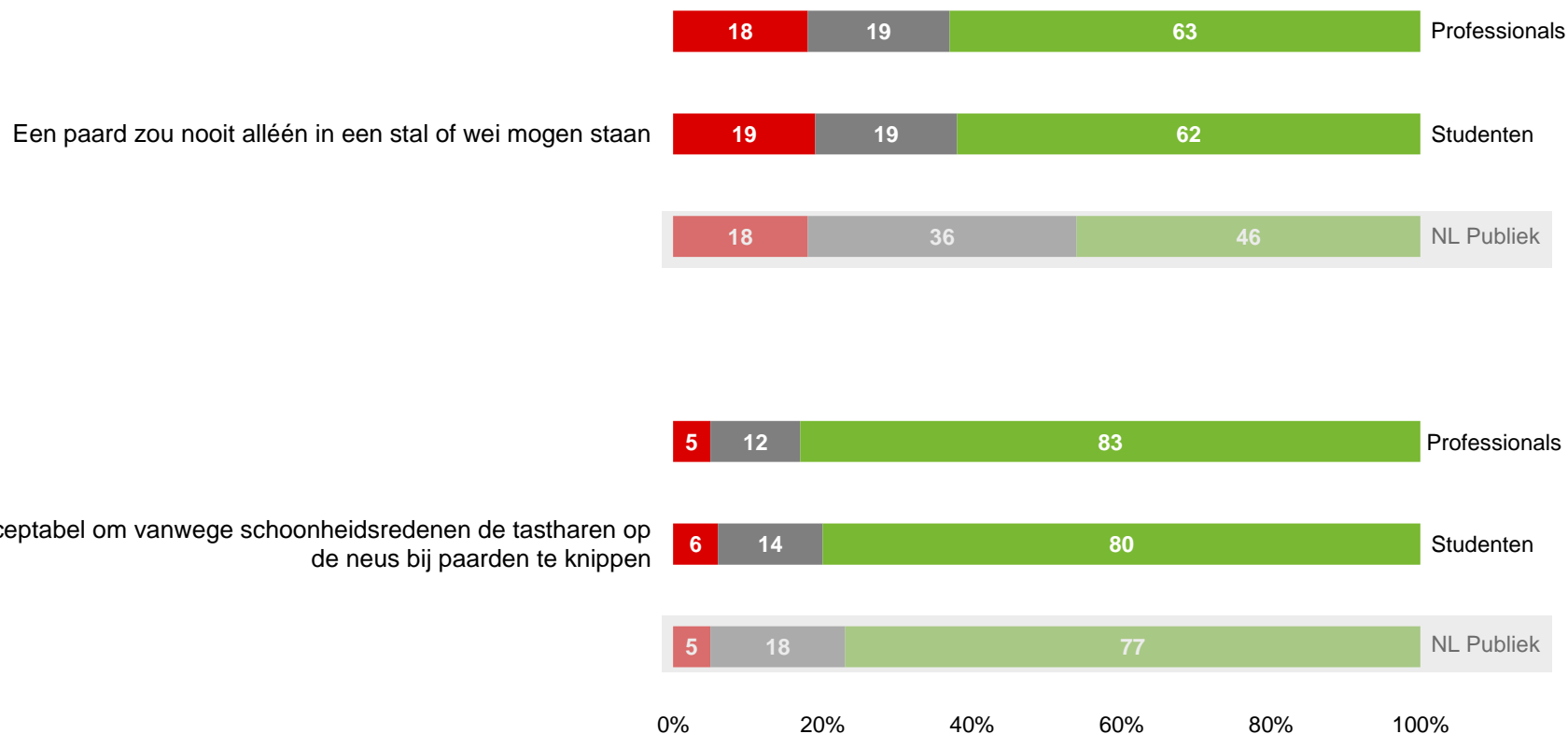
- Als het gaat om het genetisch modificeren van varkens zodat ze minder gevoelig zijn voor infectieziekten, dan zijn professionals hier vaker *tegen* (49%) dan studenten (33%). Andersom is dat bij het aanpassen van het DNA van een dier, zodat het beter bij de wensen van mensen past. Studenten (67%) zijn hier vaker tegen dan professionals (57%). Hetzelfde geldt voor het inbouwen van menselijke genen in muizen voor onderzoek: 58% van de studenten is hier tegen, bij de professionals is dat 44%.

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

Paarden: als het om paarden gaat, dan zijn professionals en studenten het in grote mate eens: niet alleen in de wei en geen tastharen knippen

- Zo vindt een ruime meerderheid van (ruim) zes op de tien professionals en studenten dat een paard nooit alleen in de wei zou mogen staan en vinden een nog grotere groep van (ruim) acht op de tien professionals en studenten dat het niet acceptabel is om vanwege schoonheidsredenen de tastharen op de neus van een paard te knippen.

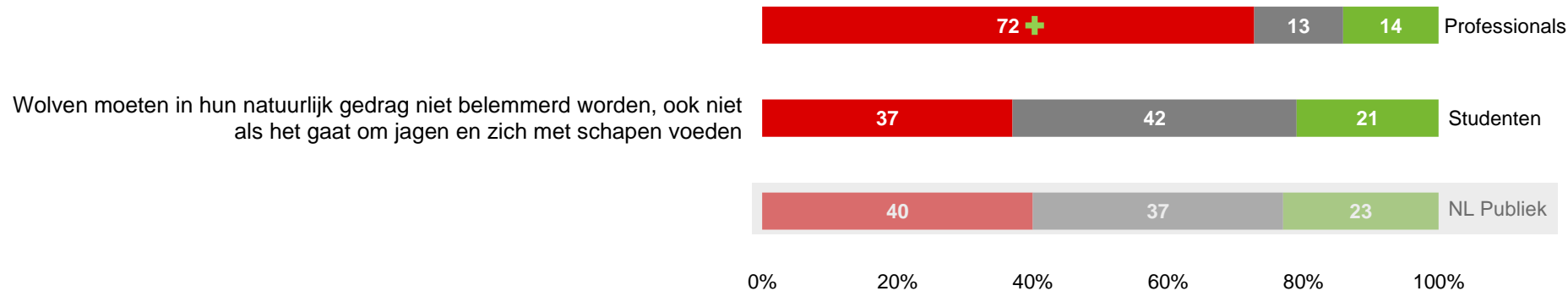
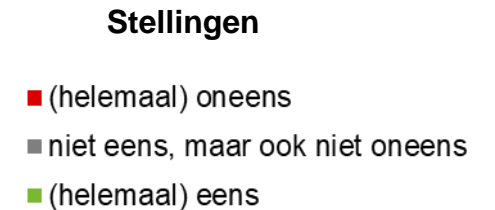
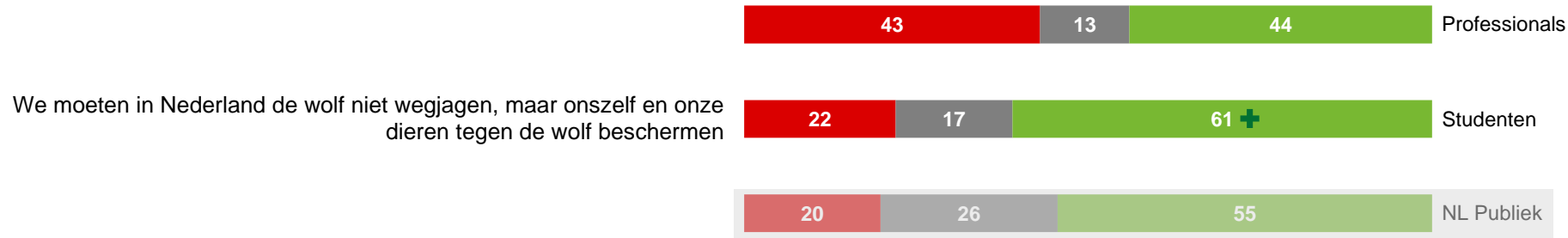
Stellingen

- (helemaal) oneens
- niet eens, maar ook niet oneens
- (helemaal) eens

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

De wolf: een ruime meerderheid van de professionals vindt dat wolven wel belemmerd mogen worden in hun natuurlijke jacht gedrag

- Studenten zijn hier wat meer verdeeld over. Zo vindt 37% van de studenten dat het natuurlijke gedrag van wolven belemmerd mag worden. Als het gaat om het onszelf tegen de wolf beschermen in plaats van het dier weggagen, dan is een ruime meerderheid van de studenten het hiermee eens (61%). Onder de professionals is er meer verdeeldheid over deze kwestie. Zo vindt 72% dat de wolf in zijn natuurlijke gedrag belemmerd mag worden en vindt 43% dat de wolven eerder weggejaagd moeten worden, dan dat we onszelf beschermen. Een even grote groep professionals (44%) is juist voor zelfbescherming en daarmee tegen het weggagen van de wolf.

Nu volgt een aantal stellingen. Geef aan in hoeverre u het hiermee oneens of eens bent. Basis: Studenten: n=138, professionals: n=154, publiek: n=1.041

5

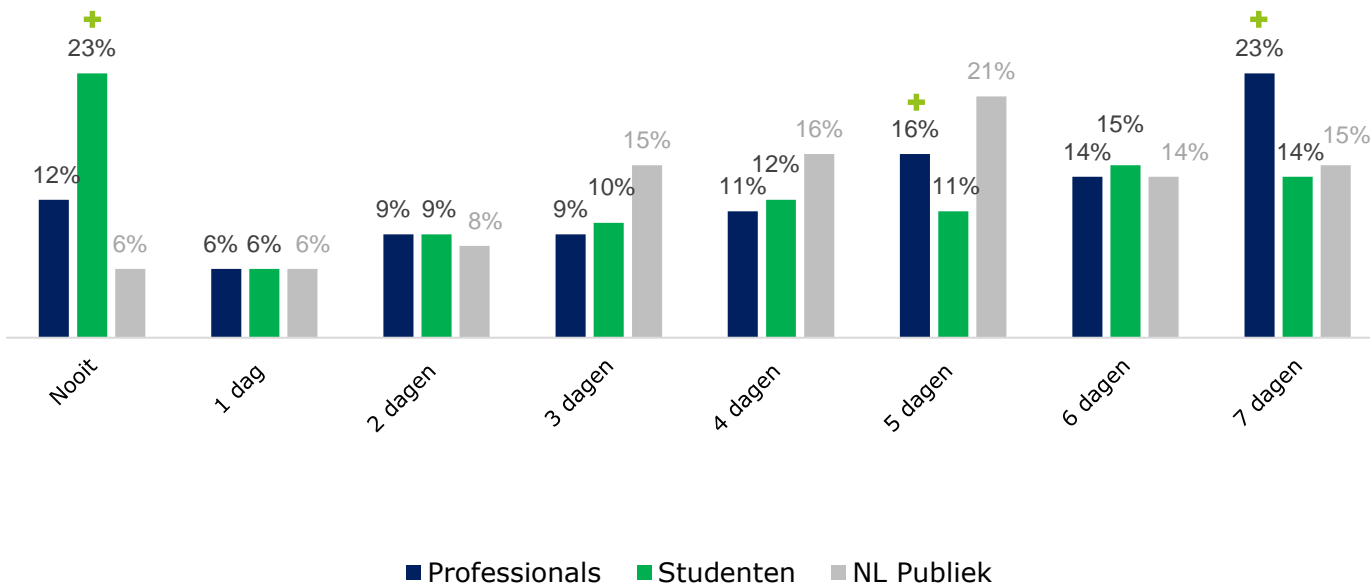
Resultaten: Vragen over gedrag

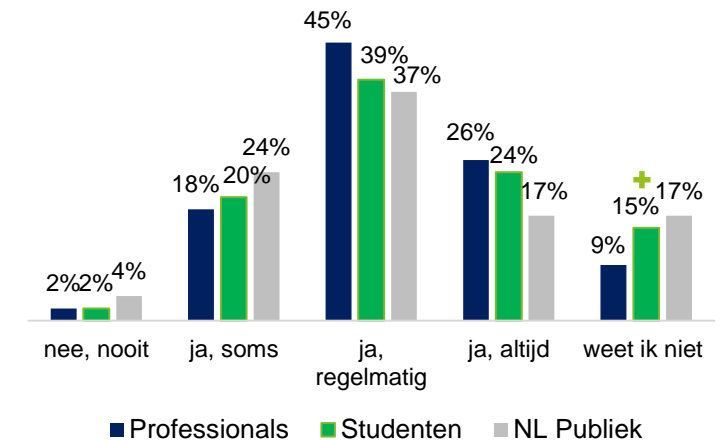
Studenten eten vaker *nooit* vlees bij de warme maaltijd dan professionals

- Professionals (23%) eten vaker 7 dagen per week vlees dan studenten (14%). Studenten weten vaker niet of hun gekochte vlees voorzien is van het Beter Leven keurmerk (15%) dan professionals (9%).

Hoe vaak eet u gemiddeld vlees bij de warme maaltijd?

Is het gekochte vlees voorzien van het Beter Leven keurmerk of anderszins op diervriendelijke wijze geproduceerd?

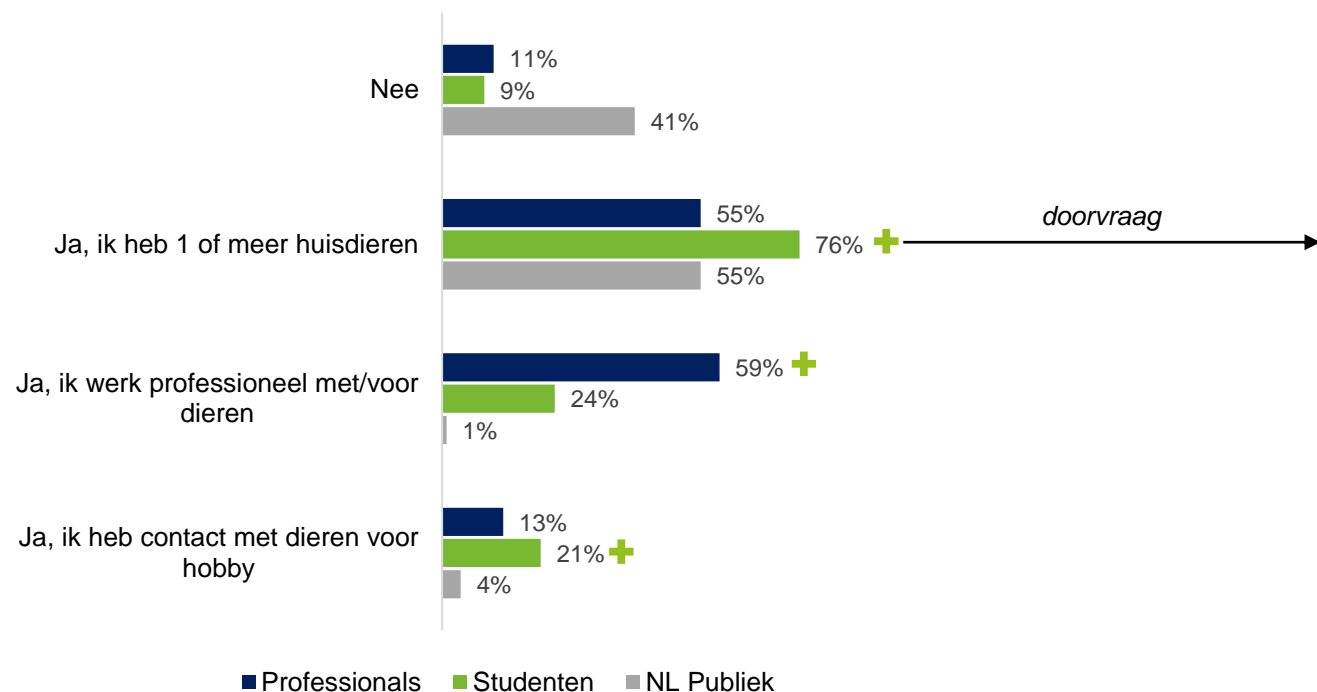
Hoe vaak eet u gemiddeld vlees bij warme maaltijd? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Als u vlees koopt, is dit dan voorzien van het Beter Leven keurmerk of anderszins op diervriendelijke wijze geproduceerd? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

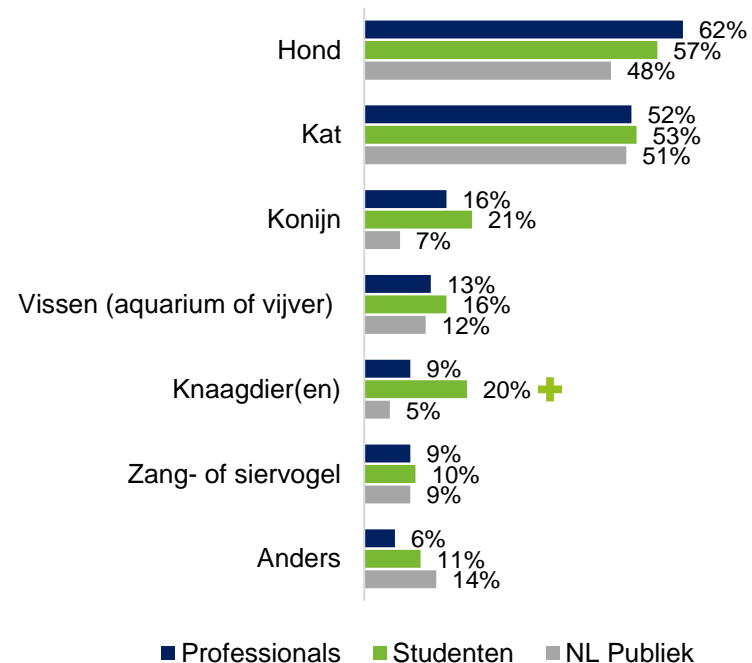
Studenten hebben vaker huisdieren en hebben vaker contact met dieren voor hobby dan professionals

- Professionals werken vaker professioneel met/voor dieren (59%) dan studenten (24%). Studenten hebben vaker een knaagdier als huisdier (20%) dan professionals (9%).

Contact met dieren

Huisdier

Heeft u in het dagelijks leven (veel) contact met dieren? Meerdere antwoorden mogelijk. Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Welk(e) huisdier(en) heeft u? Meerdere antwoorden mogelijk. Basis: alleen gesteld aan respondenten die één of meerdere huisdieren hebben Basis: NL Publiek, n=1.154, professionals, n=181, studenten, n=207

Studenten zouden hun hond vaker kopen bij een asiel in Nederland dan professionals

- Professionals zouden hun hond vaker kopen bij een particulier (21%) dan studenten (14%).

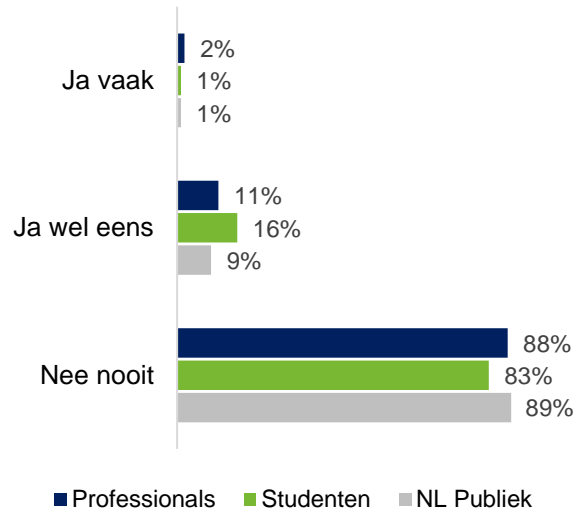
Stel dat u een hond zou willen aanschaffen, waar zou deze dan bij voorkeur vandaan komen? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Studenten letten vaker op bij de aankoop van producten of deze op dieren zijn getest dan professionals

- Ook ondersteunen zij vaker acties die het leven van dieren in de natuur verbeteren. Als het gaat over doneren aan natuur- of dierenbeschermingsorganisaties geven professionals vaker aan dit te doen (55%) dan studenten (32%).

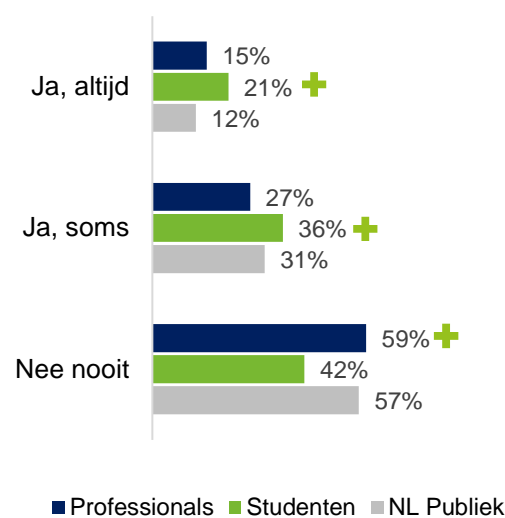
Gedemonstreerd tegen het gebruik van proefdieren

Heeft u wel eens gedemonstreerd tegen of (online en/of op andere plekken) uw ongenoegen geuit over het gebruik van proefdieren? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

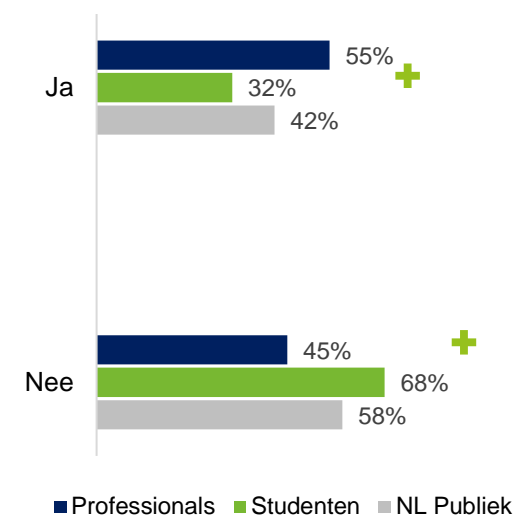
Let bij aankoop van producten of deze niet op dieren zijn getest

Let u bij de aankoop van producten of deze niet op dieren zijn getest? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

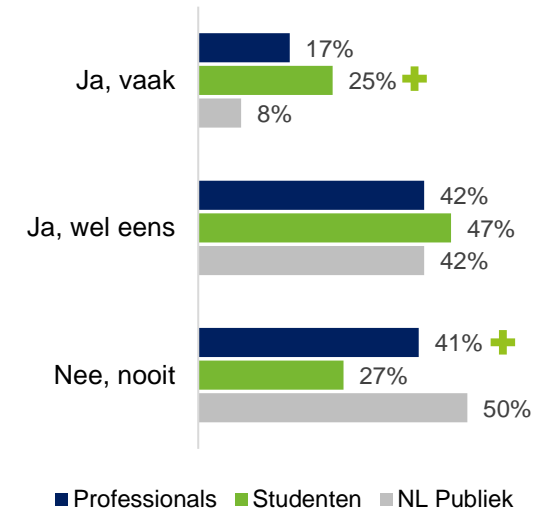
Doneert wel eens aan natuur- of dierenbeschermingsorganisaties

Doneert u wel eens aan natuur- of dierenbeschermingsorganisaties? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

Acties ondersteund met doel leven van dieren in natuur te verbeteren

Heeft u wel eens acties ondersteund die als doel hadden het leven van dieren in de natuur te verbeteren? Basis: NL Publiek, n=2.082, professionals, n=328, studenten, n=274

6

Bijlage: Achtergrondkenmerken

Overige achtergrondkenmerken doelgroepen

